

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра японської філології

Кваліфікаційна робота магістра з японської філології
на тему: «Лексико-граматичні особливості діалектів Хоккайдо та
Сікоку»

Допущено до захисту
« ___ » _____ року

студента групи МПяп 51-19
факультету сходознавства
освітньо-професійної програми Галузевий
переклад: японська мова, англійська мова
за спеціальністю 035 Філологія
спеціалізацією 035.069 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша –
японська

Ліщука Андрія Сергійовича

Завідувач кафедри
японської філології

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук
Тімкова Тетяна Миколаївна

_____ Кравець К. П.

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАЛЕКТІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ	6
1.1 Історія виникнення японської мови.....	6
1.2 Поняття та види діалектів японської мови.....	17
1.3 Явище лексичної та граматичної синонімії в діалектах Хоккайдо та Сікоку.....	30
РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТУ ХОККАЙДО.....	32
2.1 Історія розвитку діалекту Хоккайдо	32
2.2 Лексичні особливості діалекту Хоккайдо	40
2.3 Граматичні особливості діалекту Хоккайдо	52
РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТУ СІКОКУ	62
3.1 Історія розвитку діалекту Сікоку.....	62
3.2 Лексичні особливості діалекту Сікоку	64
3.3. Граматичні особливості діалекту Сікоку.....	70
ВИСНОВКИ.....	74
要約.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77

ВСТУП

Завдяки географічній диференціації у мові з'являються такі лінгвістичні одиниці як діалект. Майже кожна природня мова має декілька чи навіть десятки діалектів, які досліджуються навіть в наші часи. Завдяки діалектам природня мова зазнає як лексичного так і граматичного збагачення.

Японська мова не стала виключенням, завдяки географічному поділу з'явилося мовне різноманіття в усій Японії. За час існування японської мови створювалися певні діалектичні ареали, що також впливали один на одного та формували як нові лексичні одиниці, так і граматичні. З часом проблематика розуміння діалектів зростала але завдяки лінгвістичним дослідженням науковці почали розв'язувати проблему перекладу та розуміння японських діалектів.

Актуальність теми. Інтерес до історії своєї власної мови почав проявлятися у японців вже в X-XI століттях, коли виникла необхідність коментування більш ранніх пам'яток літератури, що містили вже тоді незрозумілі слова. У цей період в Японії створюються перші словники за китайськими зразками, де слова позначаються синонімічними ієрогліфами, а звучання — знаками Кани.

Словники, орієнтовані на специфіку японської мови і відходять від китайських зразків, з'являються в XII-XV століттях. В них описується лексика стародавніх текстів, яка класифікується за тематичними групами. Поряд з цим вивчається написання і вимова пам'ятників, що призводить до створення строго історичної орфографії, а пізніше і до фонетичних реконструкцій давньоапонської мови.

Систематичні мовознавчі дослідження історії японської мови почалися не раніше другої половини XVII століття. За цей час розвитку звичайної японської мови виникають діалекти, що впливають як один на одного, так і

на стандартизовану мову. Завдяки діалектам з'являлися нова лексика та грамматика, що урізноматнювала мову та створювала певні труднощі при перекладі та розумінні. Актуальність нашого дослідження полягає у детальному розгляді та аналізі лексичних і граматичних категорій діалектів Сікоку та Хоккайдо на базі літературних творів та художніх фільмів. Саме за допомогою прикладів з проаналізованих літературних джерел можна визначити особливості використання лексичних та граматичних одиниць у японській мові.

Мета нашої дипломної полягає у виявленні лексико граматичних особливостей діалекту Сікоку та Хоккайдо. Для виконання мети нам потрібно виконати наступні **завдання**:

- Проаналізувати використання лексичних одиниць діалекту Сікоку та Хоккайдо в контексті творів.

- Проаналізувати граматичні конструкції та форми діалекту Сікоку та Хоккайдо в контексті творів.

- Дослідити лексичну та граматичну синонімію у співвідношенні до стандартизованої японської мови.

Об'єктом дослідження є діалекти японської мови Сікоку і Хоккайдо.

Предметом дослідження виступають лексико граматичні особливості діалектів японської мови Сікоку і Хоккайдо.

В нашій роботі використовувалися наступні **методи**:

- Метод зіставного та порівняльного аналізу, що був використаний на прикладах з метою знаходження спільних та відмінних у діалектах та стандартизованої мови.

- Описовий метод, який був використаний для опису лексичних та граматичних одиниць мови.

Наукова новизна роботи полягає у встановленні лексико-граматичних особливостей діалектів Хоккайдо та Сікоку на прикладах художніх творів та їх співвідношення зі стандартизованою мовою.

Практичне значення є внеском до діалектології. Результати нашого дослідження можуть бути використані для підручників з діалектології та граматики.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів з висновками, загального висновку, списку використаних джерел та резюме.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДІАЛЕКТІВ ЯПОНСЬКОЇ МОВИ

1.1 Історія виникнення японської мови

Відомо, що мови світу розподіляються по різних мовних групах і сім'ям. Так, українська мова відноситься до слов'янської групи індоєвропейських мов, татарська — до тюркської групи уральських мов. Японська мова традиційно визначається як ізольована, тобто не має родинних зв'язків з іншими мовами земної кулі. Однак на світі немає ізольованих мов: просто генетичні зв'язки частини мов залишаються нез'ясованими.

Питання про походження японської мови є одним з найбільш спірних питань, що коли-небудь існували в історії. Фахівці історичної лінгвістики сходяться на думці, що японська мова є японською мовою (Japonic language), але вони не дійшли однозначного висновку щодо походження японської мови та її генетичної спорідненості з іншими мовами. Саме з цієї причини японська мова вважається однією з ізольованих, і хоч це звучить парадоксально, фактично, японська мова є єдиною мовою, що має велику кількість носіїв, але генетична приналежність якої досі залишається під питанням. Така неоднозначність породила велику кількість конкуруючих теорій, що розглядають етногенез японської мови. Нижче наведені основні гіпотези:

Японська мова належить до групи мертвих мов, на яких говорили історичні культури, що проживали там, де зараз розташовані Корейський півострів і Маньчжурія. Найбільш достовірною є гіпотеза про генетичну спорідненість японської мови з мовою Гогурьо (відома також як Когурьо), але також висувається припущення про її зв'язок з мовами Бекдже (відома також як Пекче) і Буйо (або Пуїо), про що свідчить наявність зв'язків між цими культурами. [5, с.48]

Японська мова є спорідненою з іншими азійськими мовами. Дана

теорія стверджує, що японська мова відокремилась від інших східноазіатських мов (корейської і, можливо, сіно-тибетських мов) або піддалася величезному впливу цих мов.

Як і історія японського народу, історія японської мови — вкрай спірне питання. Питання про приналежність японської мови до однієї з груп досі залишається відкритим. В японській лінгвістиці існує багато найрізноманітніших гіпотез щодо її генетичних зв'язків. Розглянемо деякі з них. [5, с.49]

1. Приналежність японської мови до групи рюкюських мов. Рюкюські мови (мови Рюкю) — мовна гілка у складі японо-рюкюських мов, традиційно поширених на островах Рюкю, розташованих у Східно-Китайському морі (між Японією і Тайванем). Чисельність балакаючих цією мовою — близько 900 тис.осіб. Перед завоюванням Рюкюського Королівства Японією в кінці XIX століття самостійний статус рюкюських мов ні в кого не викликав сумнівів. Проте під час Другої світової війни японський уряд, намагаючись підняти престиж японської мови, оголосив рюкюські, корейську, палауську і деякі інші мови діалектами японської. На даний момент більшість японців розглядає рюкюські мови як групу діалектів японської.

2. Зв'язок японської з айнською мовою. Айнський пласт лексики значний в топоніміці: не тільки топоніми Хоккайдо майже цілком походять з айнської мови, а й назва знаменитої гори Фудзі деякі вчені виводять звідти. В решті лексики айнських за походженням слів дуже мало. І за фонетичним, і за лексичним складом мова айну сильно відрізняється від давньоапонської: вона має багато складів типу СУС, а отже, і збігу приголосних в слові. У десяти обстежених діалектах айну багато слів починається на г-, чого в давньоапонській мові не було. Глухі і дзвінки фонологічно не розрізняються. Спільні з давньоапонською мовою слова хоча і є, але для мов, які перебували в безпосередньому контакті багато століть, їх кількість не так вже й велика. Мабуть, айнська — це мова, яка не тільки не споріднена, але і не виступає навіть в якості мови-субстрату.

3. Зв'язок з дравідійськими мовами. Окремі вчені висувають гіпотезу про зв'язок японської мови з дравідійськими і, зокрема, з тамільською мовою, що входить в цю мовну сім'ю.

4. Зв'язок з китайською мовою. Основним аргументом на користь даної теорії став тривалий період (більше тисячоліття), протягом якого спостерігався вплив китайської мови, пов'язаний із загальним культурним впливом Китаю на Японію. Безумовно, і писемність, і величезна кількість лексики було запозичено з китайської мови, але граматичний лад, фонетика дуже сильно відрізнялися, тому китайська мова може розглядатися лише як мова-адстрат, з якої японці взяли тільки те, що їм було необхідно на той момент. [5, с.50]

Тільки дві з цих теорій можуть претендувати на те, щоб називатися науковими: це теорія північного походження японської мови, яка вважає її спорідненою алтайським мовам, і південна теорія, що припускає, що японська утворилася від змішання австронезійсько-алтайських мов, причому в основі її лежать австронезійські, або, як їх раніше називали, малайсько-полінезійські, мови.

5. Спільність японської мови з мовами австронезійської групи. До австронезійських мов належать індонезійська, тагальська, мальгашська, мови аборигенів Тайваню, мови Полінезії, Мікронезії, більшості народів Меланезії, а також інші мови Індонезії та Філіппін. Гіпотеза про спорідненість японської з австронезійськими мовами була вперше сформульована найбільшим вітчизняним вченим Е. Д.Полівановим в 10-і роки ХХ століття. Він знаходив, що фонетичний лад японської мови має багато спільних рис з австронезійськими мовами: майже відсутні закриті склади і збіг приголосних, немає характерного для алтайських мов явища сингармонізму (гармонії голосних) і т. д. Також безсумнівні австронезійські паралелі з багатьма словами давньояпонської мови. Однак це не дивно, оскільки дані мови довгий час перебували в тісному контакті. Вважається, що малайсько-полінезійські мови виступали в якості субстрату по

відношенню до давньоаяпонської.

6. Спільність японської мови з мовами урало-алтайської групи. Алтайська мовна сім'я включає в себе тюркську, монгольську, тунгусо-маньчжурську і японо-рюкюську мовні гілки, а також, на думку більшості алтайців, корейську мову. Припускають, що схожість мов є результат спільного походження від праалтайської мови, якою розмовляли кілька тисяч років тому. За даними глоттохронології, розпад алтайського прамови датується приблизно V тисячоліттям до нашої ери (17 збігів в 100-словному списку Сводеша). На підставі докладного лексикостатистичного аналізу виділяють три підродина: а) західну (тюрко-монгольську), що розпалася в середині IV тисячоліття до нашої ери на тюркську і монгольську гілки (25 збігів в 100-словному списку); б) центральну, що включає тунгусо-маньчжурську гілку; в) східну (японо-корейську), що розпалася в середині III тисячоліття до нашої ери на корейську і японо-рюкюську гілки (33 збіги в 100-словному списку). Розкол японо-корейців стався тоді, коли частина з них переселилася до Японії і, асимілювавши місцевих айнів, створила протояпонську культуру Яйой. [5, с.51]

Однак подальший розпад гілок, що утворилися, відбувається набагато пізніше. Це є однією з причин того, що деякі вчені не визнають за алтайською сім'єю генетичного статусу.

В історії японської мови традиційно виділяють наступні періоди. [7, с.26]

1. Давньоаяпонська (староаяпонська) мова — найдавніша з відомих форм японської мови. Лінгвісти не можуть визначити точні часові рамки даного періоду. Є кілька версій датувань, але більшість схильні вважати верхньою часовою межею староаяпонської мови 794 рік нашої ери, коли столицю з Хейдзе перенесли в Хейан. Нижню межу визначити досить складно. Слідом за Н.А. Сиром'ятниковим будемо вважати період розвитку японської мови приблизно з III століття нашої ери, коли вона вже відокремилася від споріднених діалектів островів Рюкю, по VIII століття включно.

2. Класична японська мова (або пізня старояпонська) — період розвитку японської мови епохи Хейан-між 794 і 1185 роками. Покладений в основу бунго — літературна мова Японії до 1945 року.

3. Середньовічна японська мова — період розвитку японської мови, починаючи з кінця XII століття і до XV століття включно. Вона виразно відрізнялася від класичної мови рядом фонетичних, граматичних і лексичних особливостей. Однак ми не можемо простежити поступову появу всіх нових елементів і витіснення ними старих, оскільки в художній літературі продовжувала панувати класична мова бунго, що зберігла мовні традиції класичної літератури IX-XI століть. Пам'ятники, що відображають зміни в мові, стали з'являтися лише в кінці XV-початку XVI століття. У зв'язку з цим всі зміни, що відбулися в цей час, будуть віднесені до періоду новояпонської мови як етапу її становлення.

4. Новояпонська мова — період приблизно з XVI до середини XIX століття, коли японська мова втрачає безліч архаїчних рис і наближається до сучасної форми.

5. Сучасна японська мова — період з XIX століття до наших днів.

Історія японської мови — вкрай спірне питання, існує також значна невизначеність щодо точного походження самих японців. Значний вплив було виявлено від кінної культури Монголії та Північної Азії, рисової культури Кореї, Китаю та Південно-Східної Азії та Полінезії. Тому важко вказати дату зародження японської нації, але існування прото-японців простежувалося з 3-го століття н. е., коли більшість племен Японії підпорядковувалися клану Ямато, хоча деякі китайські джерела містять більш ранні згадки про племінні громади японців приблизно за кілька сотень років до нашої ери. [7, с.28]

Протягом 6-го століття нашої ери відбулося активне впровадження китайської культури в результаті дипломатичних і релігійних зв'язків між династією Хань, Кореєю і японськими правителями Ямато. Разом з введенням китайської державної системи, художніх стилів, промислової

системи і буддизму, також була прийнята китайська система письма, вперше надавши можливість японцям писати. Разом з приходом державного устрою, культури і мистецтва, ремесел і буддизму, в Японії з'являється писемність. "Кодзікі» («Записи стародавніх справ») і «Ніхон Секі» ("Хроніки Японії") — це перші великі японські твори, Історичні альманахи, що містять велику кількість легенд, які були написані китайськими ієрогліфами того часу. У цей період численні китайські слова були додані до японського словника. Вплив китайської мови на японську залишається очевидним і донині: 40% словникового запасу складають китайські запозичення. [7, с.30]

Запозичена лексика не має інтуїтивної прозорливості, однак, переходить до запозичень китайської письмової системи. Китайська система письма створила проблеми з точки зору вимови, силлабічної структури і повної розбіжності в структурі самих мов. Японці хотіли мати можливість висловлювати свою думку в письмовій формі. До 7-го століття письменники вводили китайські ієрогліфи в письмовий формат на їх рідній мові, порядок слів і причетні обороти. Незабаром після цього, буддійські священники розробили спрощену фонетичну систему для написання стенографії як основу сучасної звукової абетки — катакана. У 8-му столітті дама з кіотського дворянського роду Хейан створює іншу поскладову абетку — хірагана, для того, щоб писати вірші, романи і щоденники. Обидва звукових алфавіти, у видозміненому вигляді, існують в сучасній японській мові, разом з китайськими ієрогліфами, або кандзі, щоб передати письмову японську мову. Загалом, катакана використовують із запозиченими словами, звуконаслідувальними словами, термінами для флори і фауни, а також для виділених слів; хірагану використовують в дитячих творах і для відображення неповнозначних слів. До моменту написання епосу "Хейке моногатарі" ("Казки про Хейке") в XII столітті на основі Кани і ієрогліфів формується японська писемність. [7, с.33]

Послідовні зміни стосуються переважно фонетики: з восьми початкових голосних в сучасній японській мові залишилося тільки п'ять,

перетворення торкнулися також морфології і лексики. Синтаксичні особливості мови майже не зазнали змін.

З давніх-давен в Японії існувала велика кількість діалектів. Протягом 700 років первинним або головним діалектом був діалект Хейан Ке (Кіото), але пізніше, в 1292 році, основним став діалект Камакури (поблизу сучасного Токіо). Це збігається з приходом до влади воїна, який надав політичну підтримку в регіоні Канто Східної Японії. З тих пір токійський діалект — основний діалект японської мови.

В епоху Сенгоку в 16 столітті португальці та інші європейці приїжджають до Японії, приносять технології, християнську релігію і свої власні мови. Португальці склали японський словник, а в японській мові з'являються португальські запозичення. Трохи пізніше великий політичний діяч Тойотомі Хідейосі привіз з Кореї друкований прес з рухомими літерами. У період Токугава розвивається книгодрукування, зростає грамотність населення і поліпшується якість діалекту Едо (Токіо) як основного.

З приходом до влади Токугави Ієясу як військового правителя або сьогуна в 1603 році, Японія стає закритою країною, влада забороняє християнство і контакт з іноземцями (виняток становлять тільки голландські купці в японському портовому місті Нагасакі). Наступні 250 років Японія була країною, закритою для решти світу.

У 1868 р., після суєти, яка сталася в Японії під час візиту американського адмірала Перрі, нові японські лідери Мейдзі вирішують вестернізувати Японію і впровадити європейські технології для виживання і суперництва. Скоро в японській мові з'являються запозичення з англійської, німецької та інших європейських мов.

Як і в китайській мові століттям раніше, вимову запозичень було адаптовано під японську фонологію і написання, для їх більш легкого використання. Багато нової японської термінології було створено для вираження нових понять, запозичених із Заходу. У період Мейдзі усуваються невідповідності усної та письмової мов, розвиваються література та засоби

масової інформації, які ламають традиційні бар'єри, тому вперше повсякденна розмовна японська мова може бути виражена в письмовій формі.

Оскільки японська армія стала більш потужною і виросла економіка держави, Японія почала завоювання інших частин Азії, включаючи Китай, Корею, Південно-Східну Азію і Філіппіни. У цей період на територіях Азії насаджується японська мова, або людей змушували вивчати японську, як обов'язкову, або через спілкування з японськими військами, бізнесменами та їх сім'ями. У старшому поколінні значна частина населення захоплених країн зберегла знання японської мови. До того ж, сліди мовного впливу Японії досі зберігаються крізь японські запозичення в інших азіатських мовах — особливо в корейській.

Після поразки у Другій світовій війні Японію окупували військові сили, вони запропонували спрощення японської писемності, яку вони вважали громіздкою, роздумували про скасування древніх китайських ієрогліфів, або кандзі, на користь латиниці, або ромадзі, спираючись на алфавіт від західних мов. Цього не сталося, проте Міністерством освіти Японії в 1946 році був проведений перегляд ієрогліфів, в результаті був складений список з 1850 нормативних ієрогліфів (зараз список становить менше 2000). Відтоді уряд здійснює суворий централізований контроль над мовою та її викладанням. [10, с.33]

На сьогоднішній день, багато в чому завдяки впливу англійської мови і західної культури, які будуть продовжуватися, з'явився розрив між старшим і молодшим поколіннями. Нове покоління японців віддає перевагу нейтральній, неформальній мові, мало використовує шанобливу і залежну від статі мовця традиційну японську мову. Також спостерігається розвиток нових сленгових термінів і особливе для молоді використання граматики.

Японська мова має родинний зв'язок з мовами, що входять до складу алтайської мовної сім'ї. До даної групи також відносять монгольську, тунгусо-маньчжурську, турецьку, а іноді навіть корейську мови. На

підтвердження даної теорії лінгвісти наводять той факт, що, подібно турецькій та корейській мов, японська мова є аглютинативною (аглютинація – це спосіб утворення слів і граматичних форм шляхом послідовного приєднання до сталих коренів або афіксів, кожен з яких володіє своїм власним значенням) Наприклад, в японській мові *tabe-sase-rare-ua* перекладається як "можна змусити когось їсти": *tabe* означає "їсти", *sase* – "змушувати", *rare* – "могти", а *ua* є показником теперішнього часу [1, с. 53]. Як в сербській і хорватській мовах, характерною особливістю японської фонетики є наявність музичного наголосу, що виконує смислорозділительну (дистинктивну) функцію. Крім того, основний словниковий фонд японської мови характеризується наявністю великої кількості лексичних відповідностей з алтайськими мовами. Пор.: камінь - "ishi" (іші) в японській мові і "das" (даш) в тюркських мовах; чотири - "yo" (йо) в японському і "dört" (дьорт) – в тюркських мовах.

За вживання префіксів і за своєю фонологічною системою з обмеженим числом приголосних і переважанням відкритих складів японська мова також близька австронезійським мовам, які, імовірно, виникли в тайванському регіоні; про наявність зв'язку між японською і австронезійською мовами свідчать також деякі слова, наявні в лексичному складі японської мови. Таким чином, японська мова — це свого роду креол, в якому змішалися алтайські і австронезійські елементи — граматична структура, типова для алтайських мов, і основний словниковий фонд, що базується на австронезійській лексиці. [10, с.35]

Японська мова генетично пов'язана з південно-азіатськими мовами. Результати деяких досліджень дають підстави стверджувати, що японська мова є спорідненою з тамільською мовою, що входить до групи дравідійських мов, поширених на території Південної Індії. [12, с.40]

Вчені-лінгвісти сходяться на думці, що японська мова має генетичний зв'язок з рюкюськими мовами (включаючи діалекти острова Окінава); разом вони утворюють групу японських мов. Деякі фахівці вважають, що найбільш

достовірною є гіпотеза про існування генетичного зв'язку між японською мовою і стародавньою мовою гогурьо; що стосується спорідненості з корейською мовою, ця гіпотеза вважається правдоподібною, але ще не доведена. Безумовно, японська і корейська мови мають загальні риси: обидві мови є аглютинативними і мають однотипний порядок слів (підмет — доповнення – присудок), дієслово завжди ставиться в кінці речення. Також в обох мовах присутні складні категорії ввічливості, за допомогою яких можна висловити повагу до тих, про кого йде мова або до кого звернена мова. Але, незважаючи на те, що корейська і японська мови мають багато спільного, ця схожість могла виникнути в результаті загального культурного розвитку Кореї і Японії і не може служити доказом існування між ними генетичного. Теорія про спорідненість з алтайською групою користується меншою популярністю. Також практично всі фахівці відкидають ідею, що японська мова може мати зв'язок з австронезійськими/малайсько-полінезійськими або сіно-тибетськими мовами, а гіпотеза, яка стверджує, що японська мова може бути пов'язана з тамільською мовою, взагалі не викликає довіри. Слід зазначити, що Лінгвістичні дослідження, що проводяться практично у всіх областях, можуть піддаватися величезному впливу національної політики або інших факторів ненаукового характеру. Наприклад, деякі лінгвісти вважають, що голландська мова є діалектом німецької мови, але з політичних міркувань вона була визнана як самостійна мова. Унаслідок давнього суперництва і ворожнечі Японії практично з усіма сусідніми державами, дослідження лінгвістичних зв'язків між японською мовою та іншими мовами пов'язане з політичною напруженістю.

Західні лінгвісти нерідко об'єднують корейську і японо-рюкюську гілки в одну пуйоську гілку, в яку включають також ряд мертвих мов: давньоапонську, стародавні мови Корейського півострова (когуреську, сілла, пекче, пуйо та ін.). [1, с.7]

За сучасними уявленнями, японська мова формувалася на базі двох головних компонентів — алтайського і австронезійського, причому

алтайський компонент виступає в якості основного, а австронезійський — в якості субстратного. Основна лексика у новоутвореній мові — алтайська, алтайською ж є і граматики. Саме тому ми і можемо віднести японську до алтайської групи мов. А ось алтайську фонетику нащадки аборигенів-австронезійців не засвоїли, в результаті чого вона спростилася. Це виражено, перш за все, у відсутності закритих складів і збігу приголосних, явищах сингармонізму. [1, с.9]

Серед японських вчених, які розробляли алтайську теорію, в першу чергу повинні бути названі Седзабуро Канадзава, Ідзуру Сіммура і Сімпей Огура.

У Росії проблемою спорідненості японської мови і мов алтайської групи займався С. А. Старостін. Він і російські вчені його школи значно просунули вперед доказ японо-алтайського спорідненості. Але і зараз ця теорія визнана не всіма, особливо за кордоном.

Японська мова, якою говорять понад 125 мільйонів чоловік, входить в десятку найбільш поширених мов світу. Однак досі не встановлені родинні зв'язки між японською мовою та іншими живими або мертвими мовами.

Незважаючи на те, що в 3 ст.н. е. японська мова запозичила китайську піктографічну систему письма, вона не має генетичного зв'язку з китайською мовою, як може здатися на перший погляд. За граматичною структурою японська мова відповідає корейській, проте ця гіпотеза ще не доведена, і вченим належить провести чимало досліджень, щоб підтвердити припущення про наявність родинного зв'язку між цими мовами. [1, с.10]

До числа держав, на території яких поширена японська мова, відносяться такі держави: Японія, Корея (Південна), Австралія, Бразилія, Гуам (США), Гаваї (штат США), Мікронезія, Республіка Палау, Парагвай, Перу, Філіппіни, Тайвань, Сполучені Штати Америки.

1.2 Поняття та види діалектів японської мови

Діалектологія як наука має вже тривалу історію розвитку. Об'єктом діалектології є діалекти. Під діалектом розуміється «різновид мови, що вживається більш-менш обмеженим числом людей, пов'язаних тісною територіальною, професійною або соціальною спільністю і знаходяться в постійному і безпосередньому мовному контакті» [2, с. 131].

М. М. Маковський вважає, що таке визначення не можна вважати закінченим, так як з мовної точки зору діалекти являють собою явище багатопланове. Він пропонує своє поняття діалекту, а саме: це «територіальний, тимчасовий або соціальний різновид мови, що вживається більш-менш обмеженим числом людей і відрізняється за своїм ладом (фонетиці, граматиці, лексемному складу і семантиці) від мови стандарту, який сам є соціально найбільш престижним діалектом» [16, с. 7].

Можна говорити про діалекти різних рівнів, проте найчастіше дослідники говорять про лексику, вона, на їхню думку, стає основною ознакою соціальної маркованості [39, с. 150].

В даний час діалект взаємодіє з іншими формами мови: літературною мовою, повсякденно-розмовними мовами і напівдіалектами, тобто в чистому вигляді діалект вже не існує. Розглянемо в зв'язку з цим поняття напівдіалекту. Можливі два основних розуміння:

1) напівдіалект – це «проміжне територіально-соціальне мовне утворення, що виникло в умовах взаємодії територіальних різновидів мови (діалектів, говорів) і руйнування структури взаємодіючих діалектів, в результаті інтеграційних процесів в суспільстві, викликаних урбанізацією. Напівдіалект використовується людьми, які недостатньо володіють літературною мовою»;

2) напівдіалект – це «те саме, що інтердіалект – проміжне мовне утворення, що використовується як наддіалектний засіб спілкування» [9, с.269].

Діалектологи встановили, що діалектами користуються нижчі верстви суспільства — селяни, робітники, ремісники, дрібні службовці, які мають низький рівень освіти, в той час як носіями літературної мови є середні і вищі верстви суспільства — чиновники, підприємці, державні та громадські діячі, діячі науки і культури, що відрізняються високим рівнем освіти.

Діалект характеризується обмеженим комунікативним діапазоном взаєморозуміння, в той час як літературній мові властивий необмежений комунікативний діапазон взаєморозуміння. Вживання діалектів обмежене сімейно-інтимною сферою, сферою повсякденного; побутового спілкування в колективах невеликих населених пунктів, сферою спілкування сільського населення і робітників в процесі професійної діяльності, на робочому місці, в означеній місцевості.

У повсякденному спілкуванні діалекти носять нейтральний характер, при використанні в інших стилях забарвлення стає експресивною. У художній літературі вони набувають національного колориту, а також застосовуються для формування мовного портрету героя.

Діалекти служать як для того, щоб наочно зобразити національний і територіальний колорит у творі, так і для створення природного колориту за рахунок вживання для відповідного часу стилістичних і мовних норм.

Згодом діалект входить і в художню літературу. Вже з давніх пір діалекти вживалися як засіб художньої виразності в народній пісенній творчості. У літературі з'являється діалект художньої літератури (або літературно оброблений діалект), це природний діалект, оброблений таким чином, при якому зберігаються діалектні ознаки роблять його доступним для читача, який не володіє ним, але володіє літературною мовою [18, с. 17]. Реальний внутрішньомовний процес представляється в спрощеній формі. Різноманітність художньої літератури на всіляких діалектах робить актуальною постановку проблеми представлення діалекту в письмовому вигляді.

Література на діалекті завжди сприймалася критично. Існує цілий ряд

думок з цього приводу: одні лінгвісти вважають, що діалект непридатний в художній літературі, деякі дотримуються думки, що діалект тематично обмежений і не придатний для вираження складного сенсу, більшості ж здається, що такого роду твори публікують тільки через наявність в них діалекту певного району.

Всі діалекти діляться на територіальні та соціальні.

Територіальні діалекти — це одна з найпоширеніших різновидів форм існування мови [4, с. 62]. До територіальних діалектів відносяться: місцеві говірки, прислівники, групи говірок і діалектні зони. Формами існування мови тут є, перш за все, сам діалект і його різновид – говір. Діалект зазвичай відрізняється від говору площею території, який її покриває, і характером спільності, що зв'язує людей, що знаходяться в постійному мовному контакті (говір пов'язаний тільки з поняттям території). Територіальні діалекти відображають мовні розбіжності різних періодів, пов'язані вони і з пересуванням народів на тій чи іншій території. Діалекти можуть лягти в основу загальнонаціональної мови [21, с. 62.]

Л. П. Крисін виділяє деякі особливості територіальних діалектів [13, с. 52]:

- 1) соціальна та вікова обмеженість кола носіїв діалекту;
- 2) обмеження сфери використання діалекту сімейними та побутовими ситуаціями;
- 3) утворення напівдіалектів як результат взаємодії і впливу один на одного різних говорів;
- 4) соціальне і ситуативне варіювання діалектних засобів;
- 5) негативна оцінка носіями діалектів їх власної мови і свідомо орієнтація на літературну норму.

Територіальний діалект — це безписьмова форма, яка реалізується в усному мовленні, проте, територіальний діалект може зустрічатися в писемному мовленні, зокрема, в художній літературі. Важливо відзначити, що при використанні діалекту в художній літературі, він вживається в тексті

в обробленому вигляді, необхідному для задуму автора [14, с. 65]. У цьому випадку автор переслідує три основні цілі:

- 1) автор хоче точно передати мовні особливості героїв, які проживають в певній місцевості;
- 2) створення соціально-культурної характеристики;
- 3) автор намагається привнести в мову і образ героя особливі ідеологічні риси, що відображають якийсь задум автора.

Передавати територіальні діалекти автор може по-різному. Наприклад, за допомогою лексичних, фонетичних, морфологічних або навіть синтаксичних діалектизмів.

У функціонально-типологічну характеристику діалекту входить і соціолінгвістична ознака співвіднесеності діалекту з певними соціальними верствами суспільства і його відмінності в цьому плані від літературної мови [8, с. 519]. Соціальний діалект — це форма існування і функціонування мови, притаманна одній соціальній групі. Слід зазначити, що професійні мови, жаргони і арго не є діалектами, це соціальні варіанти мови або так звані мовні стилі, так як вони існують на базі звичайної мови, не мають ні фонетичної системи, ні граматичного ладу [22, с. 496].

Соціальні діалекти — це варіант мови, особливою властивістю якого є обмеженість його соціальної основи, тобто вони є засобом спілкування лише окремих соціальних груп, а не всього народу. До соціальних діалектів відносять професійні, групові, умовні мови. Як показує аналіз літератури, соціальні діалекти називаються також соціолектами, це така мовна форма, яка залежить від вікової диференціації, професійної сфери, диференціації статі, регіональних ознак та ін. [36, с. 1252].

Всім соціальним діалектам властиво те, що вони є додатковим засобом спілкування деяких соціальних, групових і соціальних колективів.

В. М. Жирмунський вважає, що поділ діалектів на територіальні та соціальні взагалі тільки умовний. Він відносить до числа соціальних діалектів і територіальні, і напівдіалекти, і літературну мову (в його

розмовній і письмовій формі).

Іноді до області діалектології відносять тільки вивчення територіальних діалектів, а соціальні діалекти вважають предметом соціолінгвістики.

Необхідно уточнити, що розуміється під терміном «діалектизм». Лінгвістичний енциклопедичний словник дає таке визначення діалектизмам: «діалектизми – мовні особливості, які властиві для територіальних діалектів, що містяться в літературному мовленні» [27, с. 133]. Діалектизми виділяються в потоці літературної мови як відступу від норми (мовної).

Діалектизми вживаються в мові художньої літератури як засіб стилізації, мовної характеристики персонажів, створення місцевого колориту. Діалектизми можуть зустрічатися також в мові осіб, які не цілком оволоділи нормами літературної мови.

Діалекти японської мови (方言 хо: ген) — велика група говірок, поширених в Японії. Літературна японська називається хедзюґо (標準語, букв. "стандартна мова"), або кецүґо (共通語, "звичайна мова"). Хоча спочатку літературна японська мова була заснована на діалекті Токіо, з тих пір токійський діалект сильно змінився і токійці стали говорити зовсім по-іншому. Діалект називається -бен (弁, 辯, наприклад, о: сака-бен — осакський діалект) або -котоба (言葉, ことば, наприклад, кьо:-котоба — діалект Кіото). Деякі правила вимови характерні для всіх діалектів японської. В японській мові є кілька способів зменшити офіційність мови. Кінцеві -ай або -ой переходять в -е (декінай — декіне, сугой — сугее); це зазвичай для всіх слів, що закінчуються на -най. Також часто зустрічається асиміляція "p": вакаранай - ваканнай або ваканне, якщо застосувати і попереднє правило.

Діалект Тохоку

Цей діалект (東北弁 то: хоку-бен) використовується в однойменному північно-східному районі острова Хонсю. На півночі відмінності від літературної японської настільки великі, що фільми, зняті в Тохоку, в решті

Японії іноді йдуть в прокаті з субтитрами. Деякі жителі півдня вважають тохоку-бен мовою ледарів через повільну вимову. Помітна особливість цього діалекту в тому, що передні голосні (i, u) нейтралізуються, так що слова сусі, сусу (попіл) і сісі (лев) вважаються там омофонами — словами, що однаково звучать. Інші голосні також часто піддаються редукції, тому діалект Тохоку іноді образливо називають «дзу: дзу: -бен». На додаток, всі глухі вибухові приголосні (п, т, к) робляться дзвінками. Слово катто - дресирований кролик - перетворюється в устах жителя Тохоку в кадо. І хоча відбувається згадувана нейтралізація голосних, це не веде до утворення нових омофонів. Всі дзвінки вибухові стають полуносовими. Слово кут - кадо вимовляється приблизно як кандо. Це дуже добре чути у випадку зі звуком г, який стає дуже схожий на англійський звук "ng" в словах "sing", "thing", де сам вибух вже майже невиразний. [27, с. 136]

Діалект Хоккайдо

Жителі Хоккайдо — відносно недавні (в історичному сенсі) переселенці з різних регіонів Японії. Це накладає певний відбиток на місцевий говір - 海道弁 хоккайдо-бен. Найбільш помітний вплив на нього справив діалект Тохоку, що не дивно: Хоккайдо знаходиться досить близько до Хонсю. Відмінності цього діалекту: менша гендерна різниця, велика кількість діалектних слів, а також кілька заміників слова дес (y) (です). Носії діалекту часто вживають скорочення, що не рідкість і в інших провінційних районах Японії. Крім того, цей говір не дуже відрізняється від літературної японської, і більшість носіїв можуть переходити з одного варіанту на інший. [27, с. 136]

関東弁, або канто:-бен має деякі відмінності, властиві діалекту Тохоку, такі як закінчення реченьна -бе (~ べ) і -мбе (~ んべ). Східний канто: абсолютно ідентичний тохоку. Зараз приміських діалектів стає все менше і менше, оскільки стандартна японська зародилася недалеко звідси.

Токай-тосанські діалекти

Діалекти токай-тосан поділяються на три групи: Нагано-Яманасі-Сідзуока, Етіго і Гіфу-Аїті.

Західні діалекти японської мови володіють деякими характерними особливостями, які притаманні не всім, але багатьом з них від Кінкі до Кюсю, і навіть Окінави. Це, наприклад, використання ору (おる) замість іру (いる), дзя (じゃ) або я (や) замість да (か), і утворення заперечення з допомогою -н (~ん), як в ікан (行かん «не піду») замість літературного -най (~ない) — іканай (行かない). Найчастіше ці особливості походять зі старояпонської. [27, с. 138]

Кінкі або Кансайський діалект

Кінкі використовується в регіоні Кансай. Якщо спробувати дати загальну характеристику, то діалект Осаки виявиться більш "квітчастим", діалект Кіото — "плавним", а діалект Кобе — "мелодійним".

Говір префектури Хіросіма дуже легко відрізнити від інших діалектів. Особливості цього діалекту - дзя (じゃ) замість да (だ), но(だ) замість не (な), і, як і на Кюсю, кен (けん) замість кара (から). У підсумку, дзякенно (じゃけんのだ), часто використовується в кінці речень замість так, не має нічого спільного зі словом дзякен (Яп. 邪険 じゃけ,, безсердечний), а є діалектною формою слова дакара (Яп. だから, тому що). Ямагуті містить більше дифтонгів і частіше використовує звук ь. Закінчення -тьору (~ちよる) часто використовується замість -те іру (~ている) і -тя (ちゃ) замість так.

Хоча кансайські діалекти використовують я (や) в якості простомовної зв'язки, група діалектів Тюгоку використовує дзя (じゃ) або да (だ). У тюгоку, як і в діалектах «умпаку», на Кюсю і Сікоку, замість кара (Яп. か,, "тому що") використовується кен (けん) або кее (けえ). Крім цього, в тюгоку для опису триваючої дії використовується йору (よる), а в досконалому вигляді — тору (とる) або тьору (ちよる). Наприклад, таро: ва бэнкьо сі йору

(太郎は勉強しよる) означає «Таро займається», а таро: ва бэнке сі тьору (太郎は勉強しちよる) — «Таро займався». Загальнояпонський варіант -таро: ва бенкьо сі те іру (太郎は勉強してい)) в обох випадках. Тьору (ちよる) більше використовується в діалекті Ямагуті. [27, с. 139]

Ідзумо дуже специфічний і дуже різний від південного говору Івамі і від діалекту Тотторі. Ідзумо — один з діалектів "дзу-дзу-бен". Характерні вирази — (яп. だんだ Д дандан, спасибі), (Яп. ちゃん тем тем тьомбосі) замість (Яп. すこ Сук сукосі, трохи, трішки) і (Яп. 晚じまして бандзімасіте) в якості полуденного привітання. Так само як і в Хіросімі, けん (кен) замінює から (кара), навіть в розмові молоді. Госу ござ використовується замість куреру くれる, а おる (ору) говорять не тільки у ввічливій формі (це часто зустрічається по всій Західній Японії).

Діалект Сікоку

Діалект Ійо дуже стародавній, і має значні відмінності від літературної японської мови:

- я (や) замість да(だ)
- кен (けん) замість кара (から)
- якен (やけ) замість дакара (だから)
- ору () замість (Яп. い іру «жити, існувати»)

Це призводить до двох різних відмінювань дієслова довгої форми (~ている-те іру): тору (~とる) замість те ору, і редукована форма ору. Приклад: "Що ти робиш?" (яп. 何してるの? нані сітеру но?) перетворюється або в нані сітору но? (яп. 何しとるの?), або в нані сійору но? (яп. 何しよるの?)

- н (ん) замість но (の) в кінці речень

Приклад: другий варіант «Що ти робиш?" нані сійору но? часто стає нані сійон (何しよん?) або нані сьон? (何しよん?)

- я і вай (わい) можуть бути підсилювальними частками в кінці

речення, як е (よ)

- негативні форми виду "не можу (...)" іноді виражаються як йо + негативна форма дієслова (йо спочатку було йоку 良く, тобто заперечення буквально означає "Не зовсім (...)")

Приклад «не можу зробити» (яп. できな декінай) перетворюється в йо сен (ようせん) «не можу йти, не піду» (яп. 行けない ікенай) — в йо ікан (よう行かん)

- старі говорять когай (こがい), согай (そがい) і догай (вместоがい) замість конна ん,, сонна そんな, донна どんна («цей», «той» і "який") в літературній японській).

- дзонамосі (ぞなもし) в якості закінчуваної речення частки стало найбільш впізнаваною відмінністю Ййо, завдяки використанню в новелі Нацуме Сосекі «Боттян», але сьогодні абсолютно застаріло. [27, с. 140]

Хоніті

Хоніті — це Будзен (Захід Фукуоки і північ Оіти), Бунго (південь Оіти) і Хюга (Міядзакі).

Міядзакі найбільш характерний своєю інтонацією, яка дуже відрізняється від літературної японської, іноді вона буває інвертованою. Міядзакі використовує й інші особливості діалектів Кюсю: в питаннях замість か (ка) житель Кюсю поставить と (то). [27, с. 141]

Хітіку

Хітіку означає "Хідзен (Сага і Нагасакі), Хіго (Кумамото), Тікудзен (східна Фукуока) і Тікуго (південна Фукуока)».

Діалект хаката відомий, крім іншого, використанням -то для питального речення. Наприклад, питання "Що ти робиш?" на літературній японській «何してのの?» — Нані ситеру но? на хаката буде звучати як Нан ба сьотто? або Нан сьотото? У Фукуоці хаката широко використовується, наприклад, в телевізійних інтерв'ю, коли очікується почути минулий

стандарт вимови. Багато інших діалектів Кюсю схожі на хаката, проте тут є виняток. Діалект Кагосіма стоїть в цьому ряду одноосібно.

Цусіма-бен — говір, що використовується в підпрефектурі Цусіма префектури Нагасакі. Через близькість цих місць до Кореї, Цусіма запозичив багато корейських слів. Діалект Цусіми може здатися просторічним в порівнянні з літературною японською, але інші носії діалектів Кюсю його розуміють. [27, с. 143]

Слід врахувати, що через особливості застосовуваної у Вікіпедії для транскрипції японської системи Поліванова схожість цусімських слів з корейськими може здатися неочевидним. У дужках дана транскрипція, більш підходить для порівняння з корейськими словами.

Запозичення з корейської в Цусімському діалекті

Цусімський діалект	Корейське джерело	Літературна японська	Переклад
ヤンバン "ямбан"	양반(兩班)«янбан»	金持ち«канемоті»	Багач (зверніть увагу на те, що в корейському янбан — привілейований клас)
チング, チングイ «тінгу» («чінгу»), «тінгуй» («чінгуй»)	친구(親旧)«чхінгу»	友達«томодаті»	Товариш
トーマンカッタ "то:манкатта"	도망(逃亡)갔다«томаньйкатта»	夜逃げ«йоніге»	Нічна втеча (або уникнення виконання)

			обов'язку)
ハンガチ «хангаті» («хангачі»)	한가지 «хангаджі»	ひとつ «хітоцу»	Один (предмет)
チョコマン "тьо коман" ("чокоман")	조그만 «чоги ман»	小さい «тіі сай»	Малий
バッチ «батті» («батчі»)	바지 «паджі»	ズボン «дзубон»	Штани

Сацугу

"Сацугу" — це "Сацума (Захід Кагосіми) і Осумі (Схід Кагосіми)»

Сацума-бен часто вважається діалектом неосвічених, через великі відмінностей в відмінюванні дієслів і в використовуваному словнику. Кажуть, діалект Кагосіми допомагав приховувати розмови від шпигунів в епоху Едо. Тоді Кагосіма була місцем проживання багатьох впливових людей. [30, с. 145]

Рюкю

Лінгвісти не мають спільної думки з приводу того, чи є мова на островах Рюкю і на островах префектури Кагосіма діалектом японської, або ж це окрема мова японської сім'ї (або ж група мов). Ситуацію ускладнює те, що існує і окінавський діалект японської, який зазнав впливу мови архіпелагу Рюкю. Як приклад можна привести дейдзі (замість тайхен, "жах!", "жахливо") і хайсай замість "коннітіва".

Острівні діалекти (мови) включають:

- амамійську мову;
- міякоський говір;
- окінавську мову;
- кунігамський говір (північно-окінавський);

- яеямський говір;
- йонагуні.

Між вимовою на архіпелазі і в решті Японії існують регулярні зв'язки [1] [2].

Літературна японська	Рюкюська мова (діалект)
え /e/	い /i/
お /o/	う /u/
あい /ai/, あえ /ae/	えー /e:/
あう /au/, あお /ao/	おー /o:/

В якості ілюстрації наведено діалект острова Сюри:

雨 (あめ, аме) → ア амі;

船 (ふね, фуне) → フニ, фуні;

心 (こころ, кокоро) → ククル, кукуру;

夜 (よ→, йору) → ル, юру;

兄弟 (きょうだい, кьо: дай) → チョーデー, кьо: де;

. (える, каеру) → ーユン, ке: юн (або ケーイン, ке: ін);

青 → (→い, аой) → ーサン, о: сан.

У діалектах Окінави зберіглася безліч застарілих японських слів і архаїчна граматики. Наприклад, Н літературною японською вимовляється як ф або р. Так в період Муроматі говорили в Нарі і Кіото. [30, с. 147]

Літературна японська	Діалекти міяко і яеяма
は /ha/	ぱ /pa/
ひ /hi/	ぴ /pi/, ぴう /pi/

ふ /fu/	ぷ° /pu/, ぴう° /pi/
へ /he/	ひ° /pi/
ほ /ho/	ぷ° /pu/

Приголосні звуки теж зазнають змін.

Звук /k/ перетворюється в /ch/ (наприклад, 息, ікі стає イイ, іті або ічі).

Звуки /g/ , /t/ , /d/ вимовляються відповідно як /z/ , /ch/ , /zj/, (宜野湾, гінован перетворюється в дзі: но: н).

Літературна японська	Рюкюські мови (діалекти)
き /ki/	ち /chi/
いか /ika/, いた /ita/	いちゃ /icha/
ぎ /gi/	じ /zji/
いが /iga/, いだ /ida/	いじゃ /izja/

Склад рі вимовляється і. Склади ре і рі вимовляються так само, як і в літературній мові, коли після них йде звук /i/.

Літературна японська	Рюкюські мови (діалекти)
り /ri/	い /i/
いり /iri/	いり /iri/

Звук в між двома а не вимовляється (泡盛, аваморі, стає アームイ, а: муй).

Літературна японська	Рюкюські мови (діалекти)
あわ /awa/	あー /a:/

Відповідно, "Окінава" вимовляється ウチナー "утіна: ".

1.3 Явище лексичної та граматичної синонімії в діалектах Хоккайдо та Сікоку

Лексика — це сукупність слів у мові, закріплених у суспільному вжитку, з якими пов'язані певні значення. Лексика є найменш консервативним елементом мовної системи: словниковий запас мови — динамічна система, яка постійно розвивається та збагачується, реагуючи на зміни у житті народу. [7, с. 20]

Словниковий запас будь-якої мови складається із слів, пов'язаних семантичними зв'язками, і утворює загальну систему. Прагнення до систематизму лексики привели до створення лексико-семантичних груп та синонімічних рядів, що є елементами системної організації лексичного рівня. [7, с. 21]

Японська мова багата на синоніми. У будь-якому синонімічному словнику ви побачите два-три, а то й десять синонімічних слів, що створюють як граматичну так і лексичну синонімію. Не володіючи синонімічним багатством, ви не зможете зробити свою мову виразною та живою. Маленький словниковий запас призводить до частого повторення слів, тавтології, вживання слів без урахування відтінків їх значення. Синоніми стають джерелом емоційності та виразності мовлення, якщо використовувати їх з особливою стилістичною метою. (Цитата)

Явище синонімії дозволяє урізноманітнити мовлення, уникати вживання одних і тих самих слів. Але письменники чи перекладачі не замінюють слова синонімами механічно, а беруть до уваги семантичні та експресивні відтінки вживаних слів. [7, с. 23]

Оскільки синонімам, як і більшості слів, властива багатозначність, вони вступають в складні синонімічні відносини з іншими багатозначними словами, утворюючи розгалужену ієрархію синонімічних рядів. З іншими словами синоніми пов'язані відносинами протилежності, утворюючи з ними антонімічні пари. В діалекті Хоккайдо та Сікоку використовується певний лексичний базис, що спостерігається саме в розмовно-повсякденному мовленні та художньому, а не в офіційному стилі, публіцистичному чи науковому. В решті стилях буде використовуватися стандартизована японська мова, тобто 標準語 (ひょうじゆんご, hyoujungo). [7, с. 27]

Зрозуміло, що населення Хоккайдо як і Сікоку використовує певний мовний мікс, що складається як з стандартизованої мови, так і самого діалекту, але все ж таки використання регіональної мови спостерігається у повсякденному мовленні японців з Хоккайдо та острова Сікоку значно частіше. Синоніми діалекту Хоккайдо та Сікоку доповнюють синонімічні ряди як японської мови, так і створюють ряди в середині самого діалекту.

Отже, в японській мові існує багато діалектів, існування яких обумовлено географічним та історичним процесом. За допомогою діалектів відбувається лексико-граматичне збагачення в синонімічних рядах, що розширює могутність загалом.

РОЗДІЛ 2. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТУ ХОККАЙДО

2.1 Історія розвитку діалекту Хоккайдо

В ранній період Мейджі Японія стрімко колонізувала Хоккайдо, острів, що був заселений корінним населенням, що відомі нам як Айни. У ту пору як японці здебільшого не звертали увагу на них, для того щоб досягти більшого в межах свого поселення. Але все ж таки вони зіткнулися з айнами. В цей час японці хотіли об'єднати свій нарід під одним прапором, під однією расою, під однією мовою. В решті решт Айни та їх мова стали проблемою. Був створений певний політичний курс для асимілювання айнів у японську расу, по суті, японці хотіли знищити їх культуру і мову. Ця політика і насильницька інтеграція у японський соціум породили новий діалект — Хоккайдо. Цей діалект становить об'єднання певних японських діалектів і, мови айнів. [40, с. 25]

Японська ціль про об'єднання не закінчувалася одним тільки Хоккайдо, про що нам говорить історія Окінави. З самого початку періоду Мейдзі два острови мали певний зачаток насильницької колонізації та асиміляції. Тей самий мовний політичний курс, що привів до появи діалекту Хоккайдо, також створив діалект Учінаа-Яматогучі, який зародився на окінавській і японській мовах у регіоні Окінави, та приблизив обидві корінні мови до зникнення.

Мова айнів, насамперед в наприкінці епохи, отримала велику увагу не тільки в Японії, але і в усьому лінгвістичному світі. Незважаючи на сучасні спроби відродження, мова айнів, швидше за все, зникне без радикальних змін ідеології японської мови. Проте в останні роки дослідження діалекту Хоккайдо, що є наслідком цих ідеологій, були особливо мізерними, причому більшість досліджень проводилося протягом 20-го століття. Можливо, це

пов'язано з тим, що діалект Хоккайдо, мабуть, є звичайною японською мовою.

За часів сьогунату Токугава півострів Осіма на півдні Хоккайдо був володінням Мацумаї. [40, с. 27]

. Земля айнів відома як Езочі, "земля східних варварів" або "чужа земля". [40, с. 27] Айни намагалися позбутися загарбників в 1669 році, але не змогли об'єднатися і більше вже ніколи і не намагалися [40, с. 27]

У 1853 році Сполучені Штати послали коммодора Метью Перрі з місією відкрити Японію. [40, с. 27]

Йому було наказано вдатися до дипломатії на канонерських човнах, якщо все інше зазнає невдачі. Протягом декількох тижнів Перрі і Японія вели переговори, поки, нарешті, не прийшли до висновку, що японці відкриють обидва порти для зовнішнього світу. [40, с. 28] Це, по суті, відкривало не тільки самі порти. Це також створило діалог для японської політики. Тепер стало ясно, що вони більше не можуть бути ізольовані від світу. У свою чергу, це призвело до падіння сьогунату Токугава. Це стало відомо як реставрація Мейдзі. [40, с. 29]

Епоха Мейдзі почалася з японського освоєння Хоккайдо, пізніше описаного як колонізація Сіддлом, Хауеллом та Генріхом. Не дивно, що за основу була взята мовна ідентичність Хоккайдо, що отримала назву Північного морського контуру. Айни стали кюдодзинами, "колишніми аборигенами", етнічною меншиною. [40,с.29]. Айни приєднуються до японської крові або будуть винищені[37, с.29]пише, що японський колоніалізм був дуже схожий на західний колоніалізм, в якому расизм став визначальним інструментом. Таким чином, Айни стали визначатися як будь-яка людина, яка буде визнана аборигеном .[37, с.29]

Реставрація Мейдзі принесла багато змін, не тільки політичних, але і

нову інфраструктуру і культуру. Однією з найбільш важливих змін стала нова мовна політика. Для сучасного суспільства вони мали створити національну мову. Уряд Мейдзі повинен був заручитися підтримкою народу для розвитку японської мови. [37, с.30].

Тим більше що до насильницької модернізації Японія не потребувала жодної мовної політики. Після того як коммодор Перрі силою відкрив країну, японці виявилися загнаними в кут. Їм потрібно було визначити своє місце, щоб уникнути колонізації. [37, с.32].

. Уряд Мейдзі зробив це, створивши "японців", насильно зробивши їх землі одномовними. [37, с.32].

Уеда Кадзутосі, японський лінгвіст, мав уявлення про те, як японська мова може бути спільною мовою. Коли він навчався в Європі, він був свідком національних мов у Німеччині та сусідніх країнах. Це переконало його, що Японія потребує національної мови, щоб показати національну єдність і стояти поруч з іншими країнами в сучасному світі. [37, с.33]

Щоб здійснити цю мрію, він вже прийняв викорінення діалектів як прийнятний засіб для досягнення національної мови, як у Німеччині. Він провів багато років, відстоюючи свої мрії і домагаючись визнання. Зрештою він став директором Бюро вищої освіти Міністерства освіти. У квітні 1901 року його плани почали втілюватися в життя. У шкільну програму була включена національна мова. Уеда мав ефект доміно, що призвело до створення японського шкільного предмета Кокуго, "національної мови". [37, с.33]

Є кілька термінів, які використовуються в цих сценаріях, які необхідно належним чином розглянути в майбутньому. Кокуго, як пояснювалося вище, є національною мовою. Можна сказати, що це головна офіційна мова країни,

мова, яка об'єднує націю. Для Японії це японська мова, для Німеччини — німецька і т. д. У певному сенсі це ідеологія, а не просто мова. [38, с.33] Кокуго — це термін, унікальний для Японії, і тому його важко перекласти. Це відбувається тому, що перекладачі, іншими словами, нерідні люди, не розуміють причин, через які він відрізняється від "японської мови".

Стандартна японська, з іншого боку, трохи відрізняється. Відомий в Японії як хедзюґо, він не є ідеологією, як Кокуго, а скоріше ефектом Кокуго. На початку 19 століття це була стандартна японська мова. Стандартна японська мова була створена в 1916 році вищим класом для об'єднання Японії. Допускалась тільки стандартна, так звана правильна, японська мова. Ця нова японська мова стала широко застосовуватися по всій Японії і намагалася знищити мови меншин, а також інші японські діалекти. Ці мови та діалекти стояли на шляху Кокуго.

Звичайна японська мова — це більш доступна післявоєнна версія стандартної японської мови, відома як коцюґо. Примушення людей говорити на токійському діалекті вже не діяло, і він був більш відкритим для діалектних рис японської мови. Це дозволило процвітати двомовності — здатності говорити на "стандартній" мові та одному з її діалектів одночасно. [38, с.34]

Точніше кажучи, діалекти різні, але їх відмінність не завжди ясна; люди мають про них лише смутні нормативні уявлення.

Іншими словами, стандартна японська і звичайна японська мова можуть бути витлумачені на практиці і в теорії як одне і те ж.

З початком епохи Мейдзі школи стали майже заповненими. Через це Кокуго, тепер у формі стандартної японської мови, ефективно викладався всім громадянам. Однак ефективність цієї освіти не виходила далеко за рамки читання або письма. Фактично відбувалось перетворення стандартної японської мови в "мову державних підручників. [38, с.34]

У 1960-х роках на Хоккайдо був проведений примітний експеримент з вивчення процесу формування стандартної мови. Студентам давали речення на діалекті Хоккайдо з інструкцією виправити їх на ту мову, яка вважалась стандартною японською мовою. Передбачалося, що вони змінять діалектну форму шимере на стандартну шимеро — "закрити". Замість цього вони змінили розмовну форму *teru* на *te iru*.

Однак причина, чому студенти вибрали те, що вони вибрали, полягає в тому, що письмова стандартна японська — це все, що їм потрібно було зробити. Для учасників стандартна японська мова була лише письмовою мовою. Мова учасників, якою вони говорили, все ще була в основному незайманою як стандартною, так і звичайною японською мовою. [38, с.35]

Такано [39, с.35] пише, що після війни різні діалекти по всій Японії були ретельно вивчені і спостерігалися на предмет впливу стандартизації. Один з таких діалектів — діалект Хоккайдо — став відомий як один з найбільш стандартизованих діалектів. Це послідувало за багатьма лінгвістичними дослідженнями, які спостерігали цей феномен на Хоккайдо. Однак це здебільшого закінчилося в 1980-х роках. Дослідження діалекту Хоккайдо з тих пір були мізерними, і цілком імовірно, що люди твердо вірять, що цей діалект зрівнявся зі звичайною японською мовою [39, с.35]. Редактори Сібати [32, с.15] підсумовують, що "в народі вважається", що діалект Хоккайдо є стандартною японською мовою. На думку редакторів, робота Сібати показує, що, можливо, неправильно, що діалект стандартизується. Однак оригінальна робота була опублікована в 1959 році, тому вона може не відповідати пізнішим дослідженням.

Стаття Сібати "Еволюція спільної мови на Хоккайдо" була перекладена і опублікована його редакторами в 1999 році. Він створив термін "Загальна мова Хоккайдо", заснований на уявленні про те, що навіть у 1950-х роках

діалект Хоккайдо вважався схожим на спільну мову, а потім новим терміном у цій галузі. Сібата почав своє дослідження в 1958 році, виявивши сім'ї, в яких були представники трьох різних поколінь. Перше покоління переїхало на Хоккайдо за часів колонізації, із Західної Японії. Їхні діти та онуки виросли на Хоккайдо і стали другим і третім поколіннями в дослідженні. Крім того, всі ці сім'ї були розташовані в глибині острова, тому вони говорили на внутрішньому діалекті Хоккайдо.

Коли Сібата зібрав дані з їх інтерв'ю, вони дізналися багато нового. Всупереч тому, що можна було б очікувати, навіть перше покоління говорило на різкій суміші різних діалектів, суміші їх початкових діалектів і діалектів, з якими вони вступили в контакт. Наприклад, у звичайній японській мові можна було б сказати сутобу, коли мова йде про плиту. Інформант першого покоління використовував сутофу, приклад діалекту Аоморі, а не їх рідного діалекту Кочі. Друге і третє покоління, однак, використовували сутобу. Це приклад того, що Сібата описує Хоккайдо як загальну мову. Люди другого, а також третього поколінь, здавалося, були ближче до стандартних японців зі своїми унікальними рисами. Сібата погоджується, що діалект Хоккайдо схожий на Токійську японську. Ті частини, які не схожі на Токійську японську, в основному можна віднести до Північного Тохоку, хоча це, ймовірно, тільки побічно. Більш імовірно, що ці частини прийшли з південних прибережних районів Хоккайдо, прибережного діалекту. Сібата приходять до висновку, що це вимагає подальшого вивчення. [32, с.15]

Такано (2013:1) пише, що, хоча спостерігається широкомасштабна стандартизація, по всій Японії сформувалися нові діалекти (або неодіалекти). Ці нові діалекти спостерігалися у зв'язку зі стандартизацією на Хоккайдо. Починаючи з початку 1980-х років, Такано [13, с.15]

стверджує, що великомасштабні дослідження фактичного стану діалекту Хаккайдо залишаються незавершеними, тому він вибрав саме цю область досліджень. Він провів своє дослідження (2013) на початку 2010-х

років, яке потім порівнювали з 50 та 25-річними дослідженнями діалекту Хоккайдо, проведеними Нінджал[13, с.15]та Оно [11, с.18]

Мова не сильно змінюється в індивідуальних часових лініях людей. Як показав Такано [39, с.35] старшокласники сьогодні вивчатимуть свою мову з 1940-х по 1960-ті роки. Після виходу з періоду оволодіння мовою зміна мови, природно, стає скрутною. Цей ефект можна побачити вже на ранніх стадіях, навіть в динаміці першого покоління Сібата. [40, с.58] Ці досліджувані люди жили за межами Хоккайдо з народження до тих пір, поки їм не виповнилося близько 15 років. Це означало б, що вони продовжили своє мовне освоєння на Хоккайдо, з сумішшю діалектів. Тому вони почали говорити на забутих діалектах.

Власне дослідження Такано було ретельно проведено відповідно до попередніх досліджень, щоб їх було легше порівнювати. Респонденти прибули з трьох регіонів: Саппоро, внутрішній Хоккайдо, виключаючи Саппоро, і узбережжя. Такано вирішив це зробити, щоб можна було дослідити прибережні та внутрішні відмінності діалекту. Крім того, у нього було 241 респондентів, 163 (67,63%) жінки і 78 (32,36%) чоловіків.

Подальші докази тенденції стандартизації в діалекті Хоккайдо можна знайти в його даних. Однак стандартизація в прибережних районах Хоккайдо сповільнилася. Подібна тенденція простежується в одному з попередніх досліджень, які він досліджував і які показали регіональні відмінності в стандартизації діалекту. Далі, хоча стандартизація, здається, продовжується, деякі форми діалекту залишаються незмінними і ростуть паралельно з загальною мовою. Такано приходить до висновку, що молоде покоління на Хоккайдо явно може використовувати загальну мову в поєднанні зі своїми діалектними формами.

Ота і Такано дають нам сценарій, коли батьки скаржаться, що їхня дитина занадто багато дивиться телевізор, тим самим втрачаючи свій діалект.

Ота і Такано називають це телебачення японським, яке поширює загальну японську мову з великою швидкістю по всій країні. Ота і Такано аналізують дослідження Оно лексичного акценту в Саппоро, Хоккайдо. Хоккайдо — це регіон, широко відомий своєю стандартизацією, з помітно вищою стандартизацією в поколіннях людей, які дивляться телевізор. Це один з головних аргументів на користь того, що діалект Хоккайдо знаходиться в процесі стандартизації. Однак Ота і Такано стверджують, що будь-яке дослідження, подібне до цього, повинно сприйматися як розуміння окремого мовця, а не їх фактичного використання загальної мови (телевізійної японської). Крім того, Ота і Такано пояснюють, що важко точно визначити сам телевізор як причину стандартизації, оскільки він став звичайним явищем в післявоєнну епоху, коли суспільство було модернізовано у багатьох відношеннях.

Ще одне дослідження було проведено для перевірки використання діалекту лікарями при спілкуванні з пацієнтами в 2006 році. Їх результати показали, що, як правило, лікарі на Хоккайдо і Тохоку використовують діалект менше, ніж в інших регіонах. Причина цього невідома, особливо тому, що в регіоні Тохоку часто розмовляють з сильним акцентом.

Історично склалося так, що більша частина Хоккайдо говорила на варіаціях айнів, в той час як південь Хоккайдо говорив старояпонською мовою. Це було в цілому стабільно аж до колонізації періоду Мейдзі і Кокуго. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що діалект Хоккайдо являє собою суміш декількох діалектів. Сібата цитується в Като [39, с.35], який розглянув лінгвістичний Атлас Японії (NINJAL), провів дослідження, в якому порівняв і зіставив 1675 слів з діалекту Хоккайдо з іншими префектурами. Дослідження Сібати показало, що в кращому випадку діалект Хаккайдо має 42,6% схожості з діалектом Тохоку, за яким йде Чубу — на 34,5%. Якщо подивитися на окремі префектури, представлені у Като[39, с.35], то найбільшою схожістю володіє префектура Ніїгата в Чубу з 51,5%

подібності. Дивно, однак, що Аоморі, найближча до Хоккайдо префектура, розділяє лише 41% діалектної подібності.

Сам діалект Хоккайдо зазвичай ділиться на дві групи: прибережний діалект, який був розвинений з початку володіння Мацумаї, і внутрішній діалект, який розвинувся після Реставрації Мейдзі.[16, с.15] Таким чином, вплив Тохоку сильніше на узбережжі, в той час як Токійський діалект став сильнішим всередині країни. Це ще більше підкреслюється в Санада і Уемура [12, с.15], які стверджують, що, крім Хоккайдо, чим далі ви знаходитесь від Токію, тим менш стандартною стає японська. Однак діалект Хоккайдо має багато унікальних рис японської мови, які ви не бачите в тій чи іншій мірі, як інші діалекти, такі як Антикаузативізація і Пасивізація.[16, с.18]

Айни, з іншого боку, намагалися вижити з тих пір, як вони були змушені асимілюватися. Тепер залишилася лише невелика частка тих, що говорять на діалекті айнів. Великий вплив на граматику айнів зробила японська мова, хоча сам айну не зробив ніякого впливу на японську граматику, а лише незначний вплив слів (45,). Найбільший вплив на японську мову вони мали своїми топонімами, поширеними по всьому Хоккайдо (ОАМП), які, як відомо, важко читати .[16, с.18]

2.2 Лексичні особливості діалекту Хоккайдо

2.2.1 "とうきび"(toukibi)

Хоккайдо — це аграрний регіон Японії тому цей вид зернових, а саме кукурудзи надто поширений у цьому ареалі, з нього мешканці Хоккайдо роблять різноманітні страви і тому історично саме через це японці почали вживати дану лексичну одиницю в своєму ареалі.

Виконує функцію іменника у реченні та загалом вживаються лише в діалекті Хоккайдо. В 標準語 замість とうきび(toukibi) часто

вживається トウモロコシ(toumorokoshi).

За результатами аналізу твору «Фігура 17 Цубаса та та Хікару»(Генко Олм) , головні герої дійсно вживали виключно цю лексичну одиницю у своїй мові. Стосовно トウモロコシ(Toumorokoshi), то персонажі твору «Blind Willow, Sleeping Willow»(Харукі Муракамі) що проживають в Токіо використовують лише トウモロコシ(toumorokoshi) в своєму мовленні.

Для отриманих результатів використовувалися такі твори як: «Фігура 17 Цубаса та та Хікару» (Генко Олм) та «Blind Willow, Sleeping Willow»(Харукі Муракамі)

北海道方言

1) 山田は家庭に帰って冷蔵庫を開けたとき食べられなかったとうきびを見るだけ。

(Yamada ha katei ni kaette reizoko wo aketa toki taberarenakatta tokibi wo miru dake)

Ямада повернувся додому, відкрив холодильник та побачив лише не доїджену кукурудзу.

2) 臭いとうきびの匂いは部屋を満たした。

(Kusai toukibi no nioi ha heya wo mitashita)

Смердючий запах заповнив всю кімнату.

3) とうきびの束はパンに置かれた。

(toukibi no taba ha pan ni okareta)

Кукурудза була покладена у кастрюлю.

4) とうきびの匂いは僕の鼻に入れられた。

(Tōkibi no nioi wa boku no hana ni haire rareta.)

Я відчув запах кукурудзи.

標準語

5) やっぱり、トウモロコシに醤油だね！

(Yappari, toumorokoshi ni shouyu da ne!)

Соевий соус справді добре поєднується з кукурудзою!

6) トウモロコシ、にんじん、トマトを買いました。全材料を食料に加えました。

(Toumorokoshi, ninjin, tomato wo kaimashita. Zen zairyo wo kushiryō ni kuwaemashita)

Він купив кукурудзу, моркву та помідори. Усі інгредієнти додав до страви.

7) トウモロコシを食べた後で皿を洗いました。テレビをつけました。

。

(Toumorokoshi wo tabettaatode sara wo araimashita. terebi wo tsukemashita.)

Після того як він поїв кукурудзу, він вимив тарілку та включив телевізор.

8) トウモロコシに変な色があった。他の売り場に行った。

(Tōmorokoshi ni hen'na iro ga atta. Hoka no uriba ni itta.)

Колір кукурудзи був дивний, тому я пішов до іншої торговельної зали.

2.2.2 "わや" (waya) та "なまら"(namara)

У стандартизованому японському є схожі лексичні синоніми とても(

totemo) та 甚だしい(hanahadashii), що виражають ступінь порівняння. В свою чергу у діалекті Хоккайдо існують аналоги "わや" (waya) та "なまら". Дані одиниці цілком синонімічні у контексті та взаємозаміні.

Результати спостереження були наступні: дійові особи, що проживали в ареалі Хоккайдо використовували активно "わや" (waya) та "なまら", вживання とても(totemo) теж було присутнє, але за частотою не таким вираженим як діалектичні лексичні одиниці Хоккайдо. Для аналізу діалекту був взятий твір «Фігура 17 Цубаса та та Хікару»(Генко Олм), для проведення паралалей зі стандартною мовою твір «Післяморок»(Харукі Муракамі), дії якого відбуваються у регіоні Токіо.

Для отриманих результатів використовувалися такі твори як: «Фігура 17 Цубаса та та Хікару»(Генко Олм),та «Післяморок»(Харукі Муракамі).

北海道方言

1) 椎名のドレスはなまらきれいだよ。今日はなまら美しい女だよ。

(Shina no doresu ha namara kireidayo. Kyō ha namara utsukushii onadayo.)

Плаття Шіни дивовижне. Вона дуже красива сьогодні.

2) 雨が降っているけど、僕にとって、そんな天気はなまらいい。

(Ame ga futte iru kedo, boku ni totte sonna tenki ha namara ii.)

Хоча сьогодні йде дощ, але особисто для мене погода чудова.

3)バスルームの中でなまら黒いのでドアハンドルを見つけられなかった。

(Basurūmu no naka de namara kuroinode doahandoru o mitsuke rarenakatta.)

У ванній кімнаті було надто темно тому я не змогла знайти дверну ручку.

4) ドアを開けたら徳田のなまら陰気な顔を見ました。

(Doa o ake ttara Tokuda no namara inkina kao o mimashita.

Як тільки я відкрив двері я побачив сумне лице Токуди.

5) わや酷い人はドアを開けた途端に僕は背を向けた。

(Waya hidoi hito ha dooa wo aketta totan ni se wo muketa.)

Як тільки цей чоловік відкрив двері, я відразу відвернулася.

6) 今日はやや悪い天気ので早く家に帰って！

(Kyō ha waya warui tenki node hayaku ie ni kaette)

Сьогодні жажлива погода тому повертайся відразу додому.

7) 福田萌子の家族について、やや面白い情報を探した。確認してくださいませんか？

(Fukuda Moeko kazoku ni tsuite, waya omoshiroi jōhō o sagashita. Kakunin shite kudasaimasen ka?)

Я знайшов дуже цікаву інформацію стосовно Фукуди Моеко, чи не могли би її перевірити ?

8) 中村さんの意見はやや曖昧なと存じます。

(Nakamura san no iken wa waya aimaina to zonjimasu)

На мою думку ідея Накамури надто незрозуміла.

標準語

9) 福田さまはとても勤勉な人ので上司の部門に転送されました。

(Fukuda sama ha totemo kinbenna hito node joushi no bumon ni tensousaremashita.)

Фукуда дуже старанний робітник, тому його перевели до головного департаменту.

10)とても上質な服だが、値札が高いだな。

(Totemo jōshitsuna fukudaga, nefuda ga takaida na.)

Дуже гарна якість одєжи, але цінник високий.

11)本日はたくさんお客様がご連絡されましたのでとても疲れました

。

(Honjitsu wa takusan okyakusama ga go renraku sa remashitanode totemo tsukaremashita.)

Я дуже стомився, тому що сьогодні зі мною зв'язалося багато клієнтів.

12)とても良い人のでたくさんプレゼントをもらった。

(Totemo yoi hito node takusan purezento wo agetta)

Він дуже добра людина, тому йому подарували багато подарунків.

13) 甚だしい便利な服装と思ったが、今は僕の足が痛いだな。

(Hanahadashii benrina fukusou to omottaga, ima ha boku no ashi ga itaidana.)

Я думав, що це дуже зручна уніформа, але зараз мені вже болять ноги.

14) 甚だしい厳しい男、そんな痛いを克服した。

(Hanahadashī kibishī otoko, son'na itami o kokufuku sa reta.)

Він на стільки суровий чоловік, що навіть зміг винести таку біль.

15)田中さんは一連の報道に対し、「甚だしい事実誤りだ」と強く非

難した。

(Tanaka-san wa ichiren no hōdō ni taishi, 'hanahadashī jijitsu ayamarida' to tsuyoku hinan shita.)

Пан Танака підкреслив, що у серії звітів надто багато фактичних помилок.

16) 私の数学の技術は甚だしい高いだ。

(Watashi no suugaku ni gujutsu ha hanahadashii takaida)

Мої Математичні здібності дуже високі.

2.2.3 «あずましくない»(Azumashikunai) та «いずい»(Izui)

Синонімічні прикметники, що виражають негативний стан об'єкту чи суб'єкту та є взаємозамінні в контексті. Часто використовуються в заперечних реченнях. Щодо стандартизованої мови, то дуже схожим за сенсом буде слово 居心地が悪い(Igokochi ga warui), але в випадку діалекту Хоккайдо дана лексична одиниця не буде передавати весь семантичний сенс як あずましくない»(Azumashikunai) та «いずい»(Izui), використання яких значно ширше ніж ситуативний 居心地が悪い(Igokochi ga warui). При аналізі твору, в якому використовувався діалект Хоккайдо, частота використання 居心地が悪い(Igokochi ga warui) була нижчою ніж використання あずましくない»(Azumashikunai) та «いずい»(Izui). Щодо результатів джерела стандартизованої мови, то використання あずましくない»(Azumashikunai) та «いずい»(Izui) не було виявлено в контексті взагалі.

Для отриманих результатів використовувалися такі твори як: «Сайкано»(Сін Такахаші) та «Blind Willow, Sleeping Willow»(Харуки Муракамі)

北海道方言

1)木曜日の駅で多い人がいるのであずましくくないです。

(Mokuyōbi no eki de ōi hito ga iru node azumashiikunai desu.)

В четверг на станції багато людей і тому я себе почуваю себе не комфортно.

2)由美子、明日は授業をサボるべからず、サボるときあずまししくない気持ちになる。

(Yumiko, ashita wa jugyō o savorubekarazu, saboru to kimezu azumashikunai kimochi ni naru.)

Юміко, я не повинний пропустити заняття завтра, якщо я пропущу їх, то в мене буде поганий настрій.

3)吉田先生のスピーチは退屈だな。しかも、隣の知らない人のせいではなまらあずましくくないだね。

(Yoshida sensei no supīchi wa taikutsuda na. Shikamo, tonari no shiranaihito no seide wa namara azumashiikunai da ne)

Промова вчителя Йошиди нудна. Крім того, я почуваю себе дуже ніяково від незнайомця за сусідньою партою).

4) 齊藤様の部屋の雰囲気はなまらあずましくくないだ。

(Saitō-sama no heya no fun'iki wa namara Azuma shiku naida.)

Атмосфера в кімнаті пана Сайто надто неприємна.

5) 新しい靴を買って、まだ足が慣れてない。ちょっといずいだ。

(Atarashī kutsu o katte, mada ashi ga nare tenai. Chotto izuida.)

Я купила нові чоботи, та моя ноги все ще не звикли до них. Якись неприємні відчуття.

6) 目になんとかゴミが入った、大分いずいだな。

(Me ni nandaka gomi ga haitta, daibu izuida na.)

Мені щось потрапило у око, дуже неприємно.

7) 祖母のセーターをメールで受け取りましたが、チクチクするのでいずいです。

(Sobo no sētā o mēru de uketorimashitaga, chikuchiku suru node izu idesu.)

Я отримала бабусин светр посилкою але він якось колиться тому почуваю себе неприємно в ньому.

8) いずいセーターでコンサートを訪問しようとおもってる。

(Izui sētā de konsāto o hōmon shiyō to omotteru.)

Планую піти на концерт у цьому незручному светрі.

標準語

9) 突然に居心地の悪い沈黙が、僕の部門の中で起こった。

(Totsuzen ni igokochi no warui chinmoku ga, boku no bumon no naka de okotta.)

Раптом у моєму відділі сталася якась незручна тиша.

10) 彼のアパートが居心地が悪かったですたが、すぐに去った。

(Kare no apāto ga igokochi ga waruideshitataga, sugu ni satta.)

У його квартирі було некомфортно, але відразу її покинув.

11) 暗い部屋に居心地が悪いので蠟燭に火をつけた。

(Kurai heya ni igokochi ga waruinode rōsoku ni hi o tsuke tta.)

Я запалив свічку, бо мені було незручно в темній кімнаті.

12)ホテルの部屋の中でとても居心地が悪かったが、ここに滞在するを決めた。

(Hoteru no heya no naka de totemo igokochi ga waruidattaga, koko ni taizai suru o kime tta.)

У готельному номері було дуже не затишно, але я вирішив залишитися тут.

2.2.4 «めんごい»(Menkoi) та «めごい»(Megoi)

めんごい(Mengoi) та めごい(Megoi) за свої вживання є синонімами, що виражають приємні почуття до об'єкту чи суб'єкту. Найближче подібним словом у стандартизованій мові буде лексична одиниця 可愛い(Kawaii) та 愛らしい(Kawairashii). Але めんごい(Mengoi) та めごい(Megoi) несуть в собі таке саме рівнозначне семантичне значення як і 可愛い(Kawaii) та 愛らしい(Kawairashii) та використовуються в аналогічному контексті. Під час аналізу твору «Місто де не має лише мене»(Кей Самбе) персонажі, що проживали в Хоккайдо активніше використовували діалектні слова, замість стандартних 可愛い(Kawaii) та 愛らしい(Kawairashii). В той час як у фільмі «Повне Беззаконня»(Такеші Кітано) були використані лише слова з標準語。

Для отриманих результатів використовувалися такі твори як: «Місто де не має лише мене» (Кей Самбе)та фільм «Повне Беззаконня»(Такеші Кітано).

北海道方言

1)このめんこい子供は窓口を閉じるなり八代学先生はクラスの部屋に入れた。

(Menkoi kodomo wa madoguchi o tojiru nari Yashiro Manabu sensei wa

kurasu no heya ni ire tta.)

Як тільки ця мила дитина закрила вікно до класної кімнати зайшов вчитель Яшіро Манабу.

2) 山田、みて!

そのめんこくて黒い猫は僕の弁当を食べて欲しいだ。

(Yamada, mi tte! Sono menkokute kuroi neko wa boku no bentō ga tabette hoshida.)

Ямада, подивись!

Ця чорна кішка хоче скуштувати моє бенто.

3) 斉藤の髪はなまらめんこいと思います。

Saitō no kami wa namara men koi to omoimasu.

На мою думку у Сайто дуже миле волосся.

4) 奈美子、ここにめんこいおかしがある。私たちのプレゼントです。

(Namiko, koko ni men koi okashi ga aru. Watashi tachi no purezento des.)

Наміко, ці солодощі для тебе. Це подарунок від нашого класу.

5) 先生、めごい女の子は雪だるまを作ってしまったが、馬鹿な男の子が雪だるまの体を壊した。

(Sensei, megoi onnanoko wa yukidaruma o tsukutte shimaimashitaga, bakana otokonoko ga yukidaruma no karada wo kowashita.)

Сенсею, ця мила дівчинка зліпила сніговика, але дурні хлопці зруйнували його.

6) めごい雪だるまでしたが、再度作り直しましょう。

(Megoi yukidarumadeshita ga, saido tsukurinaoshimashyou)

Це був милий сніговик, але ми можемо зробити нового.

7) 黒くてめごい猫が壁から落ちて僕の足に座った。

(Kurokute megoi neko ga kabe kara ochi tte boku no ashi ni suwatta.)

Миле, чорне кошень звалилося зі стіни, а потім сіло мені на ноги.

8) 彼の車からめごい歌を聞いた。なまらすごい曲だ。

(Kare no kuruma karame-goi uta o kiita. Namara sugoi kyokuda.)

Я почув приємну пісню з його машини. Мені дуже подобається ця мелодія.

標準語

9) あいつは可愛い女が好きだけだ。

(Aitsu wa kawaii on'na ga suki dakeda)

Тому хлопцю подобаються тільки гарні дівчата.

10) 貴方は可愛い男だね。

(Anata wa kawaiida ne)

Ти милий хлопець.

11) 本日のパーティーにたくさん可愛い女が来た。

(Honjitsu no pātī ni takusan kawaii on'na ga kita.)

На сьогоднішню вечірку прийшло багато гарних дівчат.

12) 明美のおかげでパーティーに東京の可愛いモデルが来た。

(Akemi no okage de pātī ni Tōkyō no kawaii moderu ga kita.)

Заявдяки Акемі на вечірку прийшло багато милих токійських моделей.

13) この可愛らしい女は煙草を吸いますか

(Kono kawaii on'na wa tabako o suimasu ka)

Ця мила дівчина курить?

14) 可愛らしい女の子からに玩具をもらった。

(Kawairashī on'nanoko kara ni omocha o moratta.)

Я отримав іграшку від милої дівчинки.

15) 人形の顔が可愛らしいだった。

(Ningyō no kao ga kawairashīdatta.)

Лице ляльки було милим.

16) そんな可愛らしいガールを見た途端にすぐに恋に落ちる。

(Son'na kawairashī gāru o mita totan ni sugu ni koiniochiru.)

Як тільки я побачив на стільки милу дівчину я моментально закохався.

2.3 Граматичні особливості діалекту Хоккайдо

2.3.1 Граматична конструкція “っしょ”(sshō), та частка «べ”(be)

Загалом в японській мові для вираження допуску використовуються такі класичні граматичні конструкції, як «でしょう»(Deshou) та «だろう»(Darou). У свою чергу діалект Хоккайдо має цілком синонімічні граматичні одиниці, що також будуть передавати допустимість. Цими конструкціями будуть “っしょ”(sshō), та частка «べ”(be). Відмінність «べ”(be) від “っしょ”(sshō) полягає в тому, що загалом її використовують у мовленні виключно чоловіки. За нашими результатами, головні герої «Срібна Ложка»(Хірому Аракава), що проживали в регіоні Хоккайдо використовували лише конструкції “っしょ”(sshō), та «べ”(be). Спостереження за звичайною мовою у творі «Завтрашній Джо»(Асао

Такаморі) продемонстрували нам, що населення Токіо зазвичай використовує «でしよう»(Deshou) та «だろう」.

Для отриманих результатів використовувалися такі твори як: »Срібна Ложка»(Хірому Аракава),та «Завтрашній Джо»(Асао Такаморі).

北海道方言

1) 山田、いつレポートを提出するか？明日っしょ？

(Yamada, itsu repōto o teishutsu suru ka? Ashitassho?)

Ямада, коли ти сдаш свій звіт ? Напевно завтра ?

2) 吉田は福島県から来たっしょ？

(Yoshida wa Fukushima-ken kara kitassho?)

Йошіда напевно приїхав з префектури фукушіма ?

3) —その本を転送してください。

(Sono hon o tensō shite kudasai.)

Передай мені будь ласка ось цю книгу.

—これっしょ

(Koressho)

Ось цю ?

4) あんたは金曜日のパーティーに行くっしょ

(Anta wa kin'yōbi no pātī ni ikussho)

Ти мабуть підеш на вечірку в п'ятницю.

5) 帽子をかぶってください。寒いべ。

(Bōshi o kabutte kudasai. Samui be.)

Вдягни будь ласка шапку. Можливо на вулиці холодно.

6) 最近、あなたのスピーチを聞いた。福島人だべ。

(Saikin, anta no supīchi o kiita. Fukushima hitoda be)

Я нещодавно почув твою промову. Ти мабуть з Фукушіми ?

7) 俺は赤嶺先生の授業に行かないべ。

(Ore wa Akamine sensei no jugyō ni ikanai be.)

Мабуть я сьогодні не піду на заняття вчителя Акаміне.)

8) あああ!! 愛梨ちゃんは腕を骨折したべ。

(A ā!! Arichan wa ude o kossetsu shitabe)

АА! Мабуть Арі зломала руку.

標準語

9) 明日はボクシングリングに行くだろう。

(Ashita wa bokushinguringu ni ikudarou)

Мабуть я завтра піду на боксерський ринг.

10) 矢吹くんは体育館を訪ねるだろう。

(Yabuki-kun wa taiikukan o otozurerudarou.)

Мабуть Ябукі сьогодні відвідає залу.

11) 彼はオリンピック大会に参加するだろう。

(Kare wa orinpicu taikai ni sanku surudarou.)

Можливо він буде виступати на Олімпійських змаганнях.

12) 美香ちゃんが家に帰っていなかった、徳田さんの家宅で一夜を過

ごすでしょう。

(Mika chan ga ie ni kaette inakatta, Tokuda no kataku de ichiya o sugosudeshou.)

Міка сьогодні не прийде додому, вона напевно проведе ніч у Токуди.

13) 病気になったので学校へ来ないでしょう。

(Byōki ni nattanode gakkō e konaideshou.)

Я захворів, тому напевно не піду до школи.

14) 部屋を掃除しないと、友達の誕生日パーティーをに行かないでしょう。

(Heya o sōji shinai to, tomodachi no tanjōbi pātī o ni ikanaideshou.)

Якщо ти не приберешся у своїй кімнаті, то можливо не зможеш піти на вечірку в честь дня народження.

15) 美香ちゃんが家に帰っていなかった、徳田さんの家宅で一夜を過ごすでしょう。

(Mika chan ga ie ni kaette inakatta, Tokuda no kataku de ichiya o sugosudeshou.)

Міка сьогодні не прийде додому, вона напевно проведе ніч у Токуди.

16) 俺は小川と戦っているだろう。

(Ore wa Ogawa to tatakatte irudarou.)

Мабуть я буду битися з Огавою.

2.3.2 Граматичні форми «**さる(saru)** /**らさる(rasaru)**»

В класичній японській мові для завершення дії використовується конструкція «**てしまう**»(Te shimau), що зазвичай передає закінчення дії, що

виконувалася суб'єктом. В свою чергу японці з Хоккайдо використовують такі форми як «さる(Saru) /らさる(Rasaru) », що також виражають аналогічне семантичне значення.

Дії твору «Круті Хоккайдівські Дівчата»(Кай Ікада) відбуваються в ареалі Хоккайдо, тому частіше можна було побачити використання さる(Saru) /らさる(Rasaru). У творі«Акіра»(Кацухіро Отоме), дії якого відбуваються у Токіо персонажі взагалі не використовують さる(saru) /らさる(rasaru). Розглянемо використання граматичних конструкцій та форм в контексті творів.

Приклади нижче були взяті з творів: «Круті Хоккайдівські Дівчата»та «Акіра»(Кацухіро Отоме).

北海道方言

1) 包丁の刃は鈍かったのに野菜を切らさった。

(Hōchō no ha wa nibukattanoni yasai o kirasa tta.)

Хоче лезо ножа було тупе, та все же таки овочі я нарізав.

2) ビールを飲まさった。その結果がタクシーを呼んだ。

(Bīru o noma satta. Sono kekka ga takushī o yonda.)

Я випив пива и в результаті мені визвали таксі.

3) たくさん時間がかかったのにブランクを満たさった。

(Takusan jikan ga kakattanoni buranku o mitasatta)

Це зайняло багато часу, але бланк я заповнив.

4) 春奈はインクの使用を禁じましたが、テーブルからもがさった。

(Haruna wa inku no shiyō o kinjimashitaga, tēburu kara moga satta.)

Хоча Харуна заборонила мені брати ці чорнила, але все ж таки я взяла їх з її столу.

5)本日は多くのお客様がいったのであなたのお菓子を食べませんでした。

(Honjitsu wa ōku no okyakusama ga ittanode anta no okashi o tabe-sa n nakatta.)

Сьогодні було багато клієнтів тому я це не я з'їв твої солодощі.

6)澤村さんすぐに新たなスーツを着せらさった。

(Sawamura san sugu ni aratana sūtsu o kiserasatta.)

Пан Савамура відразу вдів новий костюм.

7)春樹にシステムのエラーを見せらさった。

(Haruki ni shisutemu no mondai o mise-ra satta.)

Я вже продемонстрував Харукі помилки у системі.

8)お客様のトラブルをチェックされるとき由美子は食料を食べらせた。

(Okyakusama no toraburu o chekku sa reru toki Yumiko wa zen shokuryō o tabe-ra setta.)

Поки я перевіряв проблеми клієнтів Юміко з'їла мою страву.

標準語

9)メールお知らせをもらった。最後にマイクは面白い小説を書いてしまった。

(Mēru oshirase o moratta. Maiku wa omoshiroi shōsetsu o kaite shimatta.)

Я отримав повідомлення, що Майк нарешті дописав свій роман.

10) 彼らは新しいタイプの生物兵器を手に入れたと聞いてしまった。

(Karera wa atarashī taipu no namamonoheiki o teniireta to kiite shimatta.)

Я чув, що у них з'явився новий вид біологічної зброї.

11) なぜ鉄雄は学校をサボってしまったか

(Naze Tetsuo wa gakkō o sabotte shimatta ka)

Чому Тецуо прогуляв школу ?

12) 田中さんは鉄雄の機能を研究しました。

(Tanaka-san wa Tetsuo no kinō o kenkyū shimashita.)

Пан танака вже дослідив здібності Тецуо.

2.3.3 Граматична форма «-あれる(Ageru)»

В 標準語 дієсловах, що виражають потенційну форму використовують закінчення -える(eru)/-られる(rareru). В свою чергу мешканці регіону Хоккайдо для вираження потенційності дієслова використовують пасивну форму стандартизованої мови.

З результатів аналізу творів було видно, що в ареалі Хоккайдо зазвичай вживалася граматична форма «-あれる(Ageru)». Щодо аналізу звичайної японської мови, то загалом використовувалися звичайні форми, такі як -える(eru)/-られる(rareru) та граматична конструкція ことができます(Koto ga dekimas).

Для отриманих результатів використовувалися такі твори як: «Вбивця Акаме»(Тецуя Ташіро) та «Експерименти Лейн» (Рютаро Накамура).

北海道方言

1) ちょっと待ってください。もう疲れて歩かれません。

(Chottomatte kudasai. Mō tsukarete aruka remasen)

Почекай. Я втомився, не можу більше бігти.

2) あのう、私のパソコンが壊れました、直されますか。

(Anou, watashi no pasokon ga kowaremashita, naosa remasu ka)

Мій комп'ютер зламався, ви можете його полагодити?

3) 大地は、2にキロぐらい泳がれます。

(Daichi wa, 2 ni kiro gurai oyoga remasu)

Дайчі може проплисти близько 2 кілометрів.

4) 田中「お酒さけが飲まれますか。

山田「はい。お酒が飲まれます。」

(Tanaka `o sake sake ga noma remasu ka.' Yamada `hai. O sake ga noma remasu.)

Танака: « Можеш пити алкоголь? »

Ямада: « Так. Я можу випити саке ».

標準語

1) 中村は日本語が話せます。

(Nakamura wa nihongo ga hanasemasu)

Накамура може говорити японською.

2) 私はこの漢字が読よめますよ。

(Watashi wa kono kanji ga yomemasu yo)

Я можу прочитати ці ієрогліфи.

3) 岸本は強いお酒が飲めます。

(Kishimoto wa tsuyoi o sake sake ga nomemasu)

Кішімото може пити міцне саке.

4) ギターが弾けます。

(Gitā ga hikemasu)

Я вмію грати на гітарі.

5) 行田は化学の宿題をすることができた。

(Ikuta wa kagaku no shukudai o suru koto ga de kitta.)

Ікута зміг зробити домашнє завдання з хімії.

6) 俺は保存することができなかった写真について考えるだけだ。

(Ore wa hozon dekinakatta shashin ni tsuite kangaeru dakeda.)

Я думаю лише про фото, які не зміг зберегти.

7) 彼が英語を話すことができるが、曖昧なスピーチだな。

(Kare ga eigo o hanasu koto ga dekiru ga, aimaina supīchida na.)

Він вміє говорити англійською, але його мова не чітка.

8) 携帯電話を忘れてしまったので電話することができなかった。

(Geitaidenwa o wasurete shimattanode denwa suru koto ga dekinakatta.)

Я забув свій смартфон тому не міг позвонити.

Проаналізувавши фрагменти з текстів можна прийти до висновків, що діалект Хоккайдо має певні граматичні та лексичні особливості. Частота використання діалекту Хоккайдо в інших географічних регіонах Японії є

низькою, що робить цей діалект унікальним в лексико-граматичному плані.

Крім цього ми продемонстрували явище лексичної та граматичної синонімії у діалекті Хоккайдо та прийшли до висновків, що діалект Хоккайдо доповнює як лексичні так і граматичні синонімічні ряди японської мови. З цього можна зробити висновки, що діалект Хоккайдо збагачує японську мову як в граматичному так і лексичному плані.

РОЗДІЛ 3. ЛЕКСИКО-ГРАМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІАЛЕКТУ СІКОКУ

3.1 Історія розвитку діалекту Сікоку

Діалекти Сікоку — це одна з груп японських діалектів, які поширені в західній частині Японії. Цим діалектом розмовляють у Сікоку — четвертому за величиною японському острові.

До західних діалектів, окрім Сікоку, відносять також Гокуріку, Кінкі або Кансайський, Тюгоку та Умпаку. Західні діалекти японської мови мають деякі характерні риси, які притаманні не всім, але багатьом з них від Кінкі до Кюсю, і навіть Окінави. Частіш за все, ці особливі схожі риси походять із старояпонського. Наприклад, Діалект Ійо зазнав впливу як з культури Кюсю, так і з регіону Кінкі ще з доісторичних часів. [9, с.9]

У феодальному минулому, японський острів Сікоку був розділений на чотири регіони — звідси і назва сі (чотири) та коку (область). Провінції Ава, Тоса, Ійо та Санукі стали сучасними префектурами Токусіма-кен, Кочі-кен, Ехіме-кен і Кагава-кен. Старі назви все ще широко використовуються в їх префектурах. [9, с.10]

Префектура Ехіме розвивалася завдяки Внутрішньому Японському морю, адже в стародавні часи це був головний морський шлях, що з'єднує столицю Кіото і острів Кюсю. Як правило, національний уряд розглядав її як ключове місце з точки зору наземного та морського транспорту.

Північне узбережжя Сікоку є більш розвиненим. Південне узбережжя було відділене через гірську топографією острова і відставало від розвитку північного узбережжя. В результаті народ Кочі історично вважався жорстким, витривалим і незалежним.

На південний район особливо впливав діалект Кюсю, тоді як центральний та східний райони мають акценти, подібні до діалекту Кансай. У говорі Ійо можна легко помітити архаїзми Кіотського діалекту, які зараз вже перестали вживатися. У діалекті також наявні омонімічні вирази хіросімського та тосійського діалектів, але на відміну від діалекту Тоса, звучить це з більш м'якою інтонацією. [9, с.12]

Незважаючи на географічну близькість до історичних центрів влади — Осаки та Кіото, острів Сікоку вважався досить ізольованим протягом всієї історії Японії, і тому він довгий час зберігав первісні характеристики Японії, особливо щодо культури. Тому деякі з діалектів Сікоку, зокрема Тоса-бен, 土佐弁, можуть бути незрозумілими для жителів Північного Сходу острова Хонсю, які здавна розмовляють на Ямагата-бен 山形弁. [7, с.14]

Що стосується Ехіме, то через різноманітну географію, її клімат, культура та галузі відрізняються від однієї області префектури до іншої, хоча ця різниця поступово перестає бути такою помітною.

Діалект Сікоку має багато схожості з діалектом Тюгоку в граматиці. Діалект Сікоку використовує ken для "тому що", а -yogu у прогресивному аспекті та -togu або -chogu у досконалому; деякі люди в префектурі Кочі використовують kin, kini, or ki instead of ken, -yō (Hata) або -yū (Tosa) замість -yogu, та -chō (Hata) або -chū (Tosa) замість -choru. [7, с.15]

Найбільша різниця між діалектом Сікоку та діалектом Тюгоку полягає в висоті тонольності. Відомо, що в японській мові наголос варіюється залежно від діалекту. За винятком південно-західного Ехіме та західного Кочі, у багатьох діалектах Сікоку використовується кіотсько-осацька система наголосу або її варіації, тож вони подібні до діалекту Кансай. Проте діалект Тюгоку використовує токійську систему наголосів. [7, с.15]

Частина словникового запасу в діалекті легко зрозуміла носіям

стандартної японської мови, але багато слів настільки різні, що можуть викликати значну плутанину.

Для дослідження лексико-граматичних особливостей ми взяли діалект Ійо. На нашу думку цей ареал є унікальним в усному мовленні і його використання в стандартизованій мові є рідким явищем.

3.2 Лексичні особливості діалекту Сікоку

3.2.1 «もうまあ(Moumaa)»

У стандартній японській мові для вираження очікування використовуються такі слова як «もうすぐ» (Mousugu) таもう間もなく (Mōtamonaku) , у той час як на Сікоку часто можна почути もうまあ(Moumaa). За використанням ця лексична одиниця синонімічна як до «もうすぐ» (Mousugu) так і до もう間もなく(Mōtamonaku). Під час аналізу фільму «Земля Мертвих»(Масако Бандо) використання もうまあ(Moumaa) звісно зустрічалось у мовленні, але частота використання була на рівні «もうすぐ». У манзі «Токійські Месники»(Кен Вакуй)використовувалися лише стандартні лексичні одиниці もうすぐ(Mousugu) та もう間もなく(Mōtamonaku).

Приклади та отримані результати були взяті з таких творів як: «Земля Мертвих»(Масако Бандо)та «Токійські Месники»(Кен Вакуй).

四国方言

- 1) もうまあ、死は暗闇から来るだ。
(Mō mā, shi wa kurayami kara kuruda.)

Скоро моя смерть прийде з темряви.

2) 僕のキーを忘れました。でも、もうまあ弟がくる。

(Boku no kī wasuremashita. Demo, mō mā otōto ga kuru.)

Я забула свої ключі але скоро прийде мій брат.

3) もうまあ福田さんを訪ねると思っている。

(Boku no kī wasuremashita. Demo, mō mā otōto ga kuru.)

4) もうまあ隣のホテルを破壊するだろう。

(Mō mā tonari no hoteru o hakai surudarou.)

Напевно цей отель скоро зруйнують.

標準語

5) もうすぐ試合が始まるので気を付けて。

(Mōsugu shiai ga hajimarunode ki o tsukete.)

Скоро почнеться матч тому будь обережним.

6) もう直ぐ雨が降るでしょう。

(Mōsugu ame ga furudeshou.)

Скоро напевно піде дощ.

7) もうすぐあいつは大学を卒業するだな。

(Mōsugu aitsu wa daigaku o sotsugyō suruda na.)

Скоро цей хлопець закінчить університет.

8) あんたは僕を怒らせた。もうすぐ退会すると思う。

(Anta wa boku o okora seta. Mōsugu taikai suru to omou.)

Ти мене розізлив, я думаю що скоро ми завершемо наше партнерство.

9) もう間もなく雪が降るだろう。

(Mō tamonaku yukigafurudarou.)

Скоро напевно піде сніг.

10) もう間もなくジャックの誕生日になるだ。

(Mō tamonaku jakku no tanjōbi ni naruda.)

Скоро настане день народження Джека.

11) もう間もなく住所を変更するでしょう。

(Mō tamonaku jūsho o henkō surudeshou.)

Напевно я скоро зміню адресу.

12) もう間もなく北海道に戻るだ。

(Mō tamonaku hokkaidō ni modoruda.)

Я скоро повернусь в Хоккайдо.

3.2.2 «よ一け”(Yo⁻ke)

Частка . «よ一け»(Yo⁻ke) використовується під час вираження числа у діалекті Сікоку, але не зустрічається у звичайній мові, в свою чергу синонімічна лексична одиниця «たくさん»(Takusan) використовується як і в стандартизованій мові так і в ареалі діалекту. За результатами аналізу творів частота використання «よ一け”(Yo⁻ke) була значно частіша ніж використання одиниці «たくさん»(Takusan). В протизагу цьому діалектне слово «よ一け”(Yo⁻ke) взагалі не використовувалося у творі, дії якого відбувалися у Токіо.

Приклади та отримані результати були взяті з таких творів як: «Інугамі» (Масакі Бандо) та «Дайя но А»(Юджі Тераджіма).

四国方言

1) 今回はよ一け食べたくなる。

(Konkai wa yo-ke tabetaku naru.)

Цього разу я з'їм багато їжі.

2) よ一け必要な書類があるので再度確認して。

(Yo-ke hitsuyōna shorui ga aru node saidokakunin shite.)

Багато важливих документів, тому перевірь їх ще раз.

3) 明日はよ一け仕事の責任があるので家に帰っていない。

(Ashita wa yo-ke shigoto no sekinin ga aru node ie ni kaette inai.)

Я завтра на повернусь до дому, тому що в мене багато запов'язань стосовно роботи.

4) 空を見てる、よ一け星は輝く。

(Sora o mi teru, yo-ke hoshi wa kagayaku.)

Дивлюся на небо, а там мерехтить безліч зірок.

標準語

1) たくさん魚は水であったが、今回は釣り竿を忘れてしまった。

(Takusan sakana wa mizudeattaga, konkai wa tsurizao o wasure tte shimatta.)

У воді було багато риби, але цього разу я не взяв з собою вудку.

2) たくさん野球の試合を見てきましたが、これは最高です。

(Takusan yakyū no shiai o mitekimashita ga, koreha saikōdesu.)

Я бачив багато матчів у своєму житті, але цей — найкращий.

3) 選手から署名をたくさんもらいました。

(Senshu kara shomei o takusan moraimashita.)

Я отримав багато автографів від гравців.

4) 雇用主は僕の仕事についてたくさんの否定的なレビューを受けました。

(Koyōshu wa boku no shigoto ni tsuite takusan no hitei-tekina rebyū o ukemashita.)

3.2.3 «おんまく (Onmaku)» та “そうとう (Soutou)»

おんまく (Onmaku)» та そうとう (Soutou) розповсюджені виключно в арелі острова Сікоку. В семантичному сенсі між ними не має ніякої різниці, крім того, вони є синонімічними та доповнюють лексико-синонімічні ряди не діалектної мови. В свою чергу в стандартній мові зазвичай використовується лексична одиниця «**とても**»(Totemo), Що виражає ступінь міри так само як і **おんまく (Onmaku)» та そうとう (Soutou)**. Результати дослідження демонструють нам, що персонажі твору, які проживають в географічному арелі Сікоку використовують частіше **おんまく (Onmaku)» та そうとう (Soutou)** ніж «**とても**»(Totemo), у свою чергу в звичайній мові ми не зустріли використання **おんまく (Onmaku)» та そうとう (Soutou)**.

Приклади та отримані результати були взяті з таких творів як: «Земля Мертвих»(Масако Бандо)” та «Адзуманга Дайо»(Кійохіко Адзума).

1) あんたの叔母さんはそうとう良い食べ物を作りました。

(Anta no obasan wa sōtō yoi tabemono o tsukurimashita..)

Твоя тітка приготувала дуже смачну їжу.

2) 最近、そうとう面白い小説を読んだ。

Saikin, sōtō omoshiroi shōsetsu o yonda.

Нещодавно я прочитав дуже цікаву історію

3) 旅行に関してそうとう役立つ情報を見つけた。

(Ryokō ni kanshite sōtō yakudatsu jōhō o mitsuketa.)

Я дізнався дуже корисну інформацію щодо його поїздки.

4) 彼の冒険についてそうとう面白い本を読んだ。

(Kare no bōken ni tsuite hijō ni kyōmibukai hon o yonda.)

Я прочитав дуже цікаву книгу про його пригоди.

5) 彼の顔を見たらおんまく嬉しいでした。

(Kare no kao o mitara sōtō ureshīdeshita.)

Коли я побачив його лице він був надто щасливий.

6) 地震がおんまく強かったので全皿が落ちた。

(Jishin ga on maku tsuyoidattanode zen sara ga ochita.)

Був дуже сильний землетрус і тому весь посуд попадав.

7) 女の香水がおんまく心地よいな。

(On'na no kōsui ga onmaku kokochiyoi dana.)

Духи жінки дуже приємні.

8) 新たな靴を買った、おんまく安いので。

(Aratana kutsu o katta, on maku yasuinode.)

Купив нові чоботи, так як вони дешеві.

3.3. Граматичні особливості діалекту Сікоку

3.3.1. Граматична частка «けん»(Ken)

Граматична частка «けん»(Ken) є граматично синонімічною до конструкції стандартизованої мови «から»(Kara). В граматичному сенсі виражає причину.

Частка «けん»(Ken) використовувалася у фільмі «Ханезу» за авторством Масаки Бондо, яка проживала в Сікоку. Частота використання цієї граматичної частки не була високою у самому об'єкті аналізу, тому за результатами можна сказати, що навіть в ареалах діалекту почути у мовленні її можна не часто. Стосовно результатів класичного твору під назвою «Незнайомці»(Тайчі Ямада), то використовувалася лише частка «から». «けん»(Ken) не використовувалася взагалі.

Приклади та отримані результати були взяті з таких творів як: «Ханезу»(Масаки Бондо) та «Незнайомці»(Тайчі Ямада).

四国方言

1) 本日は忙しいけん山さんに行けないと思います。

(Honjitsu wa oisogashī ken yama-san ni ikenai to omoimasu.)

я зайнятий сьогодні, тому не прийду до Ямади.

2) そのことは新しいけんのでよく書いている。

(Sono koto wa atarashī ken node yoku kai teru.)

Ця ручка нова, тому добре пише.

3) 情報は面白いけん早く確認して。

(Jōhō wa omoshiro iken hayaku kakunin shite.)

Інформація цікава тому швидко перевір її.

4) 問題は簡単けん成功に解決された。

Mondai wa kantan ken seikō ni kaiketsu sa reta.

Проблема була не серйозною, тому вирішили її швидко.

標準語

1) 以前に天気が悪くなったからいかなかった。

(Izen ni tenki ga waruku nattakara ikanakatta.)

Погода погіршилась тому я нікуди не пішов.

2) 俺の気持ちはいいからショッピングに行く。

(Ore no kimochi wa ikara shoppingu ni iku.)

В мене гарний настрій, тому я піду за покупками.

3) 今日は暇だからでバーへ行きましょう。

(Kyō wa himadakara bā e ikimashou.)

Сьогодні я вільний, тому пішли до бару.

4) この花は、きれいからたくさん買った。

(Kono hana wa, kirei kara takusan katta.)

Я купив багато квітів, тому що вони прекрасні.

3.3.2. Грамматична форма “-せん” (Sen)

В діалекті Сікоку можна зустріти форму “-せん” (Sen), що виражає заперечення у розмовному мовленні, в звичайному японському є синонімічна форма під назвою «-ない”(Nai). Дійсно за результатами дослідження форма «-せん» (Sen) частіше використовувалася в творі в якому головні герої,

проживали на острові Сікоку. Щодо форми «-ない”(Nai) , то звісно використання було теж високим, так як все ж таки це форма класичної мови. Після аналізу твору для стандартизованої мови нам стало зрозуміло, що все ж таки форма -せん”(Sen) зустрічається лише в ареалі Сікоку.

Приклади та отримані результати були з наступних творів: «Футбол 1860 року» (Кендзабуро Ое) та «Криза кожного дня»(Кацухіто Акіяма).

四国方言

1) 俺の武器を準備せん。少々お待ちください。

(Ore no buki o junbi sen. Shōshōomachikudasai.)

Я не підготував зброю, почекай трохи.

2) 澤村のレポートを転送せんので政策を破ると思う。

(Sawamura no repōto o tensō sen'node)

Я не передам доповідь Самавурі і на мою думки це порушить правила.

3) 書類の情報を確認せんので間違えました。

(Shorui no jōhō o kakunin sen'node machigaemashita.)

Я не перевіряв інформацію і тому помилився.

4) あんたのレポートをミスしたので評価せんでした。

(Anta no repōto o misu shitanode hyōka sendeshita.)

Я пропустив твою доповідь тому не поставив оцінки.

標準語

1) その本を読んだが政治の現実を反映しない。

(Sono hon o yondaga seiji no genjitsu o han'ei shinai.)

Я прочитав цю книгу, але вона не відображає політичні реалії.

2) お客様の情勢を調査しないので間違えました。

(Okyakusama no jōsei o chōsa shinainode machigaemashita.)

Я не розібрався в ситуації клієнта і тому зробив помилку.

3) 停止しなかった車が壁にぶつかった。

(Teishi shinakatta kuruma ga kabe ni butsumakatta.)

Машина не зупинилася та вдарилася в стіну.

4) たくさん時間がかかったので印刷しなかった。

(Takusan jikan ga kakattanode insatsu shinakatta.)

Я не зміг зробити роздруківки тому що це зайняло багато часу.

Проаналізувавши фрагменти з текстів можна прийти до висновків, що діалект Сікоку має унікальні граматичні та лексичні особливості. Частота використання діалекту Сікоку у своєму ареалі є високою, в той час як в інших географічних точках Японії вживання є порівняно низьким.

Крім цього ми продемонстрували явище лексичної та граматичної синонімії у діалекті Сікоку та прийшли до висновків, що діалект доповнює як лексичні так і граматичні синонімічні ряди японської мови та має дуже схожі паралелі зі стандартизованою мовою.

ВИСНОВКИ

В нашій роботі ми дослідили лексико граматичні особливості діалекту Сікоку та Хоккайдо.

В першому розділі ми розглянули історичне формування японської мови та ознайомилися з різноманітними діалектами. Дослідили їх історію та взаємодію один з одним. Розглянули праці відомих науковців, що працювали у сфері діалектології.

З'ясували, що поняття виникнення діалекту багатогранне та розглянули його з кількох сторін. Дослідили явище лексичної та граматичної синонімії та продемонстрували його в наступних розділах.

У другому розділі була розглянута історія діалекту Хоккайдо, також були встановлені особливості таких лексичних та граматичних одиниць як: "わや" (Waya) "なまら"(Namara,"とうきび"(Toukibi),"あずましくない"(Azumashikunai), いずい(Izui) , めんこい(Menkoi), めごい(Megoi), “っしょ”(Ssho), «べ”(Be), «さる(saru) /らさる(Rasaru), «-あれる(Areru)».

На основі цих слів та граматичних конструкцій і форм ми провели паралелі з такими граматичними та лексичними одиницями стандартизованої мови як: トウモロコシ(Toumorokoshi), とても(Totemo), 居心地が悪い(Igokochi ga warui), 可愛い(Kawaii) 愛らしい(Kawairashii), «でしょう»(Deshou) та «だろう(Darou), «てしまう»(Te shimau), -える(eru)/-られる(rareru)

Також нам вдалося встановити, що діалект за допомогою різноманіття граматики та лексики збагачує японську мову.

В третьому розділі ми розглянули як саме розвивався діалект Сікоку, дослідили лексичні та граматичні особливості діалекту за допомогою аналізу

наступних лексичних та граматичних одиниць: «もうまあ(Moumaaa)», «よーけ”(Yo-ke)«おんまく (Onmaku)», “そうとう(Soutou)», «けん»(Ken), “-せん” (Sen).

Встановили, що вони лексично та граматично синонімічні до слів та граматики стандартизованої мови, що була виражена в таких лексичних та граматичних одиницях як: もうすぐ(Mousugu) , もう間もなく (Mōmamonaku), «たくさん»(Takusan), «から”(Kara), -ない(Nai).

要約

我々の論文では、日本語の方言の歴史、多様性を調べました。北海道方言と四国方言に特に注意を払いました。我々は彼らの語彙的および文法的特徴を研究しました。方言の語彙単位を標準化された言語と比較しました。さらに、文法的および語彙的同義の現象が調査された。四国と北海道の方言にはそれぞれの特徴があり、そのおかげで新しい言語は語彙や文法の単位が豊富になるという結論に達しました。

方言の研究を通して、私たちは言語の文法的および語彙的な豊かさをよりよく理解することができます。方言が主要言語とどのように相互作用するかを理解します。方言と標準化された言語の類似点を見つけます。

我々の論文の結果は、文法の教科書を比較し、日本語の方言を研究するために使用することができます。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алпатов В.М. История лингвистических учений. – М.: Языки русской культуры, 1998. – 385 с.
2. Быкова С. А. Учебное пособие по японской диалектологии (в соавторстве с Л.А.Лобачёвым). — Издательство Московского университета Москва, 1990. — 63 с.
3. Теоретическая грамматика японского языка. В 2-х томах Владимир Алпатов, Издательство Наталис, с.85.
4. Япония: язык и культура В. М. Алпатов, издательство Языки славянской культуры. с.53
5. Пожарицкая С.К. «Русская диалектология» Изд. 2, испр. и суц. доп.
6. «Фігура 17 Цубаса та та Хікару»(Гэнко Олм) 1994
7. «Blind Willow, Sleeping Willow»(Харуки Мураками) 2014
8. «Сайкано»(Сін Такахаші) 1995
9. «Повне Беззаконня»(Такеші Кітано) 2019
10. «Місто де не має лише мене»(Кей Самбе) 2018
11. «Срібна Ложка»(Хірому Аракава) 2015
12. «Завтрашній Джо»(Асао Такаморі) 1995
13. «Круті Хоккайдівські Дівчата»(Кай Ікада) 2008.
14. «Акіра»(Кацухіро Отоме) 1997
15. «Вбивця Акаме»(Тецуя Ташіро) 2014
16. «Експерименти Лейн» (Рютаро Накамура). 2001
17. «Земля Мертвих»(Масако Бандо) 2010
18. «Інугамі» (Масакі Бандо) 2009
19. «Дайя но А»(Юджі Тераджіма)2012
20. «Адзуманга Дайо»(Кійохіко Адзума) 2010.
21. «Ханезу»(Масакі Бондо) 2009 22)«Незнайомці»(Тайчі Ямада). 2006
23. «Футбол 1860 року» (Кендзабуро Оэ) 1998. 24) «Криза кожного

дня»(Кацухіто Акіяма) 2008.

24. Troike, Rudolph (1970), James, E. (ed.), Receptive competence, productive competence, and performance., Georgetown University Monograph Series on Languages and Linguistics, 22, pp. 63–74

25. Petyt, K. M. (1980). The Study of Dialect: An Introduction to Dialectology. The language library. London: A. Deutsch.

26. Stanfiewpacz, Alan (1957), "On discreteness and continuity in structural dialectology", Word, 13 (1): 44–59p.

27. J. K. Chambers, Peter Trudgill-
Cambridge University Press, Dec 10, 1998 - Language Arts & Disciplines
p.2

28. Peter Auer, Frans Hinskens, Paul Kerswill-Dialect Change: Convergence and Divergence in European

29. 『岩波講座 日本語11方言』 345頁。

30. 小松代融一 『負けるな方言』 熊谷印刷、1981年。

31. 柴田武 (1988) 『方言論』 東京：平凡社pp296-320

32. 講座方言学 1 方言概説』 81-84頁。

33.四国方言—とりたて・言いよどみ・言いはなち・言いすてて・言い (Japanese) Tankobon Hardcover – April 1, 2011

34. 中国・四国地方の方言 (講座方言学) (Japanese) Tankobon Hardcover – December 1, 2005

35. 平山輝男 (1965) 『伊豆諸島方言の研究』, 明治書院 P87

36. 『朝倉日本語講座 10 方言 (新装版) 』、155-156頁。

37. 日高水穂 「方言の文法」 (68-87頁)

38.江端義夫(1974年)「愛知県地方の方言の分派とその系脈」井上史雄ほか編(1996年)『日本列島方言叢書10

中部方言考3 (岐阜県・愛知県) 』ゆまに書房。

39. 『日本のことばシリーズ 32 島根県のことば』 (2008年)37頁。

40.服部四朗「言語年代学」即ち「語彙統計学」の方法について」
『言語研究』26・27号、1954年。

41.鎌田良二(1979年)「兵庫県方言文法但馬編」井上史雄ほか編(1996年)『日本列島方言叢書17 近畿方言考5 (兵庫県)』ゆまに書房。

42.『講座方言学 5 関東地方の方言』p.244

43.大野・柴田編(1977) 366-367頁。

44.『講座方言学 4 北海道・東北地方の方言』262頁、294頁-295頁。

45.佐藤亮一「21世紀の方言語彙 - 『日本言語地図』の追跡調査から-」
日本方言研究会編『21世紀の方言学』国書刊行会、2002年